

✙
часопис епархије
горњокарловачке

СРЕТНИ ГАРА ГОРЊОКАРЛОВАЧКИ

• ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА МАТИРИА • ГОДИНА XI • БРОЈ 28 • СЕПТЕМБАР 2012 •

Свети Сава горњокарловачки

Излази са благословом:
Његовог Преосвештенства
Епископа горњокарловачког
г. Герасима

Издавач:

Епархија горњокарловачка
Издавачка установа „Мартирија“

Председник уређивачког одбора:
Епископ горњокарловачки г. Герасим

Главни и одговорни уредник:
протопрезвитер-ставрофор
Славиша Симаковић

Графичка припрема и обликовање:
протопрезвитер-ставрофор
Славиша Симаковић

Чланови редакције:

Протопрез.-ставрофор Мићо Костић
Протопрезвитер Марко Ђурић
Протопрезвитер Горан Петковић
Презвитер Горан Славнић
Јеромонах Наум (Милковић)
Ипођакон Зоран Живковић

Адреса уредништва:

Епархија горњокарловачка
Издавачка установа „Мартирија“
Карловац; Славе Рашкај бр. 14

Контакт:

телефон: 00385 (0)47 642 531
факс: 00385 (0)47 642 531
e-mail: simakovic@gmail.com

Продукција:

Identity - дизајн-припрема-маркетинг
Карловац, Смичикласова бр. 5/ц
телефон: 00385 (0)47 631 841
факс: 00385 (0)47 631 842

Тираж:

1.000 примјерака

Штампа се средствима Епархије
горњокарловачке. Часопис није
намијењен за продају.

Ваше донације намијењене нашем
издаваштву можете уплатити на
жиро-рачун Епархијског управног
одбора Епархије горњокарловачке:

2484008-1500147900 (кунски)
HR9524840082100097915 (девизни)
SWIFT RZBNHR2X
Raiffeisen BANK Austria d.d.

Рукописи и фотографије се не
враћају. Текстови и прилози
објављени у часопису представљају
ставове аутора.

ISSN 1334-3467

ЧАСОПИС ЕПАРХИЈЕ
ГОРЊОКАРЛОВАЧКЕ

СВЕТИ САВА ГОРЊОКАРЛОВАЧКИ

• ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА МАРТИРИЈА • ГОДИНА XI • БРОЈ 28 • СЕПТЕМБАР 2012 •

протојереј-ставрофор Славиша Симаковић

ЦРКВЕНЕ И ПОЛИТИЧКЕ ПРИЛИКЕ НА БАЛКАНУ

Црквене и политичке прилике на Балкану са посебним освртом на организацију СПЦ на подручју Аустро-угарске и Хрватске.

.....стр. 4-7

протојереј Милан Радека

СТАРО ПРАВОСЛАВНО СВЕШТЕНСТВО ОД XVI-XVII ВИЈЕКА

Текст објављујемо поводом тристо година од смрти Атанасија Љубојевића, првог архијереја карловачког владичанства.

.....стр. 8-14

протојереј-ставрофо Јеленко Стојановић

ДВЕСТО ГОДИНА ПРЕОБРАЖЕЊСКОГ ХРАМА У ПОНИКВАМА

На празник Преображења Господњег, Светом Архијерејском Литургијом обиљежен је значајан јубилеј храма у Пониквама.

.....стр. 14

Блаженопочивши Патријарх српски Павле

ПРИЧА О ТАЛАНТИМА - Пут у живот

Беседа на Светој Литургији на празник Светог Јоакима и Ане у цркви Светог великомученика Георгија у Бежанији.

.....стр. 15-16

Свети Авва Јустин Ћелијски

БЕСЕДА НА МАЛУ ГОСПОЈИНУ - Манастир Ћелије 1966. год.

Она му је дала ту човешку природу, Она му је дала душу нашу, дала му срце наше, дала му тело наше, да би све то Он спасао...

.....стр. 17-18

Превео: Епископ Атанасије (Јефтић)

ДИДАХИ - УЧЕЊЕ ДВАНАЕСТОРИЦЕ АПОСТОЛА

Наука Господња народима преко Дванаесторице Апостола коју је превео Умировљени Епископ захумско-херцеговачки Атанасије.

.....стр. 19-22

Епископ Симеон (Злоковић)

ОСЛОНИМО СВОЈУ ДУШУ НА ДУХОВНЕ ОСНОВЕ СВЕТА

Беседа одржана на празник Светог Архангела Михаила и осталих бестелесних сила у храму у Костајници.

.....стр. 23-25

Из Житија Светих

ВОЗДВИЖЕЊЕ ЧАСНОГ И ЖИВОТВОРНОГ КРСТА ГОСПОДЊЕГ

Цар метну часно Дрво на своја леђа да га однесе ња његово пређашње место, и ношаше га цар, обучен у царску порфиру...

.....стр. 26-28

www.eparhija-gornjokarlovacka.hr

АКТУЕЛНОСТИ

Вијести преузете са интернет презентације епархије горњокарловачке

.....стр. 29-30

ЦРКВЕНЕ И ПОЛИТИЧКЕ ПРИЛИКЕ НА БАЛКАНУ

Црквене и политичке прилике на Балканском полуострву са посебним освртом на организацију Српске православне цркве на подручју Аустро-угарске монархије и Хрватске.

За првобитне становнике Балканског полуострва узимају се Трачани на истоку, Илири на западу и Пелазги на југу. Нешто касније на Балкану се појављују Грци, Гали а потом и Римљани, Готи и Гепиди. У 4. вијеку нове ере појављују се Хуни који у Панонији оснивају свој државу под Атилом. Крајем 5. вијека појављују се Авари а са њима и Словени који се масовно насељавају на Балканско полуострво током 6. и 7. вијека. Као дио Словенских народа, Балкан насељавају и Срби а са њима и Хрвати.

Центар свјетске цивилизације онога доба представљали су Цариград и Рим. Цивилизација је била у знаку хришћанства. Исток је био напреднији од Запада и давао је тон религиозном животу, али ни Запад није пуно заостајао. Насупрот томе досељени Словени су без било какве више културе, живјели су примитивно, у племенима, клањали се идолима и приносили им жртве, понекад чак и људске.

Константин Порфириогенит наводи да је још цар Ираклије (610-641) довео свештенике из Рима, те „крштавао Словене и учио их да чине побожна дје-

ла“. Ово се наравно односило на западне дијелове Балкана који су били под јурисдикцијом Рима, али је врло вјероватно да је и на истоку, који је био под јурисдикцијом Цариграда био исти случај. У самој ствари владари су настојали да преко цркве прошире своје политичке сфере интереса и да преко хришћанства задобију поједина племена и подчине их под свој утицај.

Битно је за напоменути да је простор Балкана, још од подјеле великог Римског царства (послије смрти Теодосија Великог 395. г.), у црквеном погледу уствари био поприште непрестаних борби над јурисдикцијом Рима и Цариграда. Као један од саставних дијелова ове борбе и надмудривања било је и оснивања аутокефалне архиепископије (535. г.) од стране цара Јустинијана (527-565). Ова нова Архиепископија носила је назив Јустинијана Прима. Оснивањем Јустинијане Приме настојао се преотети дио јурисдикције Балкана од римских папа и њиховог Солунског викаријата који је постојао од раније. У Јадранском приморју црква је била подчињена Солинској архиепископији са сједиштем у Солину али је и овдје утицај истока све више јачао. Године 732. цар Исавријанин од папске власти одузе, поред осталог и све земље Солунског викаријата као и Архиепископију Јустинијану Приму и потчини их цариградском патријарху, док под папом остаде само Солинска архиепископија у којој је грчки језик у богослужењу већ увелико узимао маха.

У тим преломним тренутцима црквеног живота и непрестаним борбама за јурисдикцију Балкана, њега већ увелико насељавају Словенска племена. Њихово покрштавање од стране Рима или Цариграда, представљало би уствари и црквену превласт на тим подручјима. Међутим, Словени упркос свим покушајима покрштавања и превођења у хришћанство, дуго остају вјерни вјери својих предака, иако се већ у 8. вијеку појављују и поједине епископије за словенска племена као што су Смоленска, Сервија, Драгувити, Језерска и тд. У том периоду за цариградског патријарха бити ће изабран чак и један Словен - Никита (766-780), што нам показује да је хришћанство међу Словенима ипак имало присталица, иако је њихов број још увијек био мали.

Године 855. на сјеверном крају Паноније, са десне стране Дунава, око ријеке Мораве, од франачког ропства ослобађа се Словенска кнежевина Моравска чији је кнез био Растислав. Ова Моравска је уствари уједно и прва Словенска примитивна држава. Бојећи се Нијемаца и Рима, Растислав се обрати Цариграду и тамо потражи политички ослонац, молећи да му се пошаљу мисионари са истока који

ће народу проповиједати хришћанство. По његовом захтјеву, византијски цар Михајло и патријарх Фотије 864. године у Моравску шаљу учене мисионаре Ђирила и Методија који долазе са састављеним првим словенским писмом названим глагољица и на глагољицу преведеним богослужбеним књигама. Успјех њихове проповиједи, успркос великом ометању од стране Рима и римских папа, био је велик и Словени, захваљујући проповиједима на народном језику, коначно почињу примати хришћанство. Мисионарски рад Ђирила и Методија последице њихове смрти, настављају њихови ученици, од којих су најпознатији Сава, Горазд, Климет и Ангеларије. Упоредо са тим, хришћанство са истока примају и Бугари, те већ 870. године добијају архиепископа и епископе, односно аутономну цркву подчињену Цариграду.

Покрштавање Срба, као дијела досељених Словенских племена који су живјели у својој новооснованој држави Рашкој, везује се за српског жупана Мутимира (841-890), који је као и кнез Растислав тражио мисионаре са истока. У то вријеме Византијски цар је био Василије I Македонац. Он је послао епископе и свештенике у Рашку 879. године и та година се узима као година покрштавања Срба. Убрзо се оснива и Рашка епископија која је првобитно била под влашћу Драчке епископије а у вријеме Македонског цара Самуила (976-1014) подчињена је под власт Охридске Патријаршије (проглашена је 990. године а враћена на ранг архиепископије 1018. године, и у том рангу остаје све до укидања 1767. године). Под Охридску Архиепископију, цар Самуило је подчинио и све цркве у својој царевини укључујући и Рашку освојену 972. године. Сломом Македонског царства и подчињавањем под византију, цариградском патријарху се потчињавају све цркве Охридске Архиепископије, те се укида словенски језик и свугдје се увод грчки, укључујући наравно и Рашку.

Крајем 8. вијека хришћанство, под утицајем Бавараца под чију су власт потпали, примају и Словенци. У том периоду, код Хрвата се непрестано измјењују утицаји истока и запада, поготово у приморским крајевима. У то доба наравно цркве нису биле раздијелене и дио Хрвата прима хришћанство са истока а дио са запада. Године 797. Хрватска потпада под Франке те долази до превласти франачких мисионара и латинског језика. Ахенским миром 812. године Панонија и Далмација припадају Францима, а далматински градови Сплит, Задар, Трогир, Раб, Црес, Дубровник и други остају под утицајем Византије и цариградске патријаршије. У вријеме кнеза Бранимира (879-892) за епископа упражњене Нинске епископије изабран је Теодосије који је био одан Римском папи и своју епископију је потчинио њему. Касније су и далматински градови предани папи под јурисдикцију те је обновљена салонитанско-сплитска архиепископија. Коначну везу са Византијом, Хрвати су прекинули сабором у Сплиту одражаном 925. године на коме је укинута Нинска архиепископија и избачен словенски језик из цркве,

те умјесто њега уведен латински.

И српска кнежевина Зета, основана недуго последице Рашке, након покрштавања потпадала је под горе поменуто Охридску архиепископију све до обнављања старе Дукљанске епископије са сједиштем у Бару (Дукљанско-барска) од стране папе Александра II 1067. године. Тада је у Зету уведена латинска служба и папска јурисдикција, а као знак захвалности, зетски кнез Михајло због тога од папе Гргура VII добија краљевску круну 1077. године. Словенски монаси и свештеници из Зете бјеже у Рашку, Хум и Босну оставивши у Зети манастире и цркве католицима. Када се у Рибници у Зети око 1126. године родио Немања, отац Светога Саве, у цијелој Зети није било православног свештеника да га крсти, него га је крстио католички, што показује како су брзо католици очистили земљу од свега православног.

Све то довело је до тога да се словенски језик, словенско писмо и словенско богослужење, чувало једино у Рашкој, Хуму и Босни. Рашка је била најнапреднија, иако је и она била потчињена Византији. Зета је ради краљевске круне покатоличена. Словенски Охрид последице пораза 1018. године погрчи се. Бугарску цркву Грци подчинише под Цариградску патријаршију (972-1186). Хрвати се полатинише. Црква је подијељена на источну православну и западну католичку. То је слика тадашњег периода, веома колебљивог и нестабилног.

Велику и пресудну промјену за српски народ и српску цркву доноси творац нове српске државе Стефан Немања и његов сина Растко Немањић - Свети Сава, који у Никеји од цариградског патријарха Манојла Сарантена (1215-1222) и цара Теодора Ласкара, 1219. године издејствова самосталност Српске цркве и уздигну је на ранг Архиепископије. Сава оснива епископије са сједиштима у Расу, Хвосну (Пећи), Ариљу, Топлици, Дабру, Зети, Стону, Захумљу, Будимљу и у Призрену и тај период је установио златни период српске цркве и српске државе.

У вријеме Цара Душана Силног, Српска Архиепископија је на сабору сазваном у Скопљу, на Цвијети 1346. године уздигнута на ранг патријаршије. Знатније епископије у Скопљу, Призрену, Рашкој и Зети проглашене су за митрополије. Следеће недјеље 16. априла 1346. године, цар Душан би вјенчан царском круном коју му положи на главу први српски патријарх Јоаникије. Већ 1355. године долази до смрти Цара Душана а наслеђује га његов син Урош Нејаки а убрзо потом почиње се распадати велико српско царство Душаново.

Нажалост, у сплету разних политичких околности на српску цркву је због уздицања на ранг патријаршије 1352. године, од стране цариградског патријарха Калиста, незаконито бачена анатема, али је она убрзо скинута 1368. године. Већ 1371. године долази до битке на Марици а убрзо потом 1389. године и до битке на Косову пољу, последице којих ће услједити надирања Турака на Балкан и појава нове вјере.

Црква у Босни је употпуности дијелила судбину

Рашке јер је Босну 972. године прегазио Цимискије, 990. г. Самуило а 1018. г. Василије II. И у њој се преплитало источно и западно хришћанство. До оснивања Барске архиепископије 1067. године потпадала је под Сплитску архиепископију. Од превођења Зете у католицизам, католици преузимају премоћ и у Босни. У XI вијеку оснива нова Дубровачка архиепископија која у XII вијеку преузима власт над Босном. Папа Целестин III цркву у Босни 1192. године потчињава под Сплитску архиепископију. Касније је Босна потчињена и под Калочку архиепископију са циљем да Мађари над њом преузму већи утицај.

Нешто касније, босански бан Кулин (1180-1204) науми да оснује самосталну цркву која неће бити потчињена ни истоку ни западу и пригрли себи богумиле. Тада Босну нападоше Мађари а нешто касније и хрватски кнез Коломан 1232. г. а затим и Татари 1241. г. Послије сталних сукоба око превласти црквене јурисдикције и сукобима са богумилима, тек у вријеме краља Твртка (1353-1391) Босна је већински постала православна те је потпала под јурисдикцију српске цркве, односно њене епископије у Дабру. Када је у прољеће 1346. године турска војска заузела Босну, богумилска властела пријеђе у ислам, прост народ се дијелом потурчи а дијелом остаде привржен својој вјери православној а католици се повукоше у безопасније крајеве те у Босни тако постадоше три вјере које бјеху у непрестаној борби једна са другом.

Као што смо могли видјети из свега горе наведеног, сав период примања хришћанства на Балканском периоду био је праћен непрестаном религијском борбом. Срби и Хрвати, налазећи се у жаришту тих борби и политичких прилика од VII па све до XIII вијека, прилазили су час истоку, час западу. Од XIII вијека Срби се потпуно опредјељују за православље а Хрвати се још у X вијеку, коначно опредјељују за католичанство. У таквом стању ствари, Срби су се све вријеме држали веома трпељиво и толерантно према католицима, док су Хрвати католици с друге стране, посебно након подјеле цркве 1054. године, Србе прогласили шизматикима и стално их гонили. Српски владари попут Немање, краљице Јелене, Драгутина, Милутина, Дечанског, Душана и других, богато су обдаривали цркву Светог Николе у Бару. Рашки жупан Деса (1161-1165) поклатио је острво Млет бенедиктинцима. Немања је слао прилоге цркви Светог Петра у Рим. Провјенчани је подигао звонару уз католичку цркву Светог Трифуна у Котору. Краљ Милутин је са својом мајком Јеленом обновио католички манастир Светог Срђа и Вакха на Бојани, и тд.

Насупрот томе, милосрђе католика према шизматикима не постоји. Напади на словенски језик и његово потпуно искорјењивање било је немилосрдно, као и протјеривање словенских свештеника који су носили браду, понајвише је било изражено у Приморју. Бројне сличне примјере овдје би било сувишно наводити. Врхунац њихове религиозне нетрпељивости показује Босна, гдје су упропасти-

ли једну цијелу земљу и један цијели народ од више стотина хиљада душа. Сувишно би било спомињати и присилне уније, чије посљедице су се тицале и наших подручја.

Половином 15. вијека, тачније 1453. године, Цариград је пао у Турске руке, а убрзо потом турска власт се проширила и на источни дио Балканског полуострва на коме су у великој већини живјели источни православни хришћани. У таквом стању ствари углед Цариградске патријаршије у православном свијету је био веома пољуљан, а такво стање трајало је још од Флорентинске уније 1438-39. године. Побољшању њеног угледа није помогло ни то што је султан Мухамед II по примјеру Византијских царева, новом цариградском патријарху Гендију Схоларису даровао жезал, омофор, белог коња и хиљаду дуката те му дао чин милет-баше, односно народног старјешине и издао му ферман да самостално управља патријаршијом. У овом периоду, превласт у православном свијету преузима Охридска архиепископија, чијим свестраним залагањем код султана, на сабору у Охриду 13. марта 1532. године долази до формалног укидања Пећке патријаршије. Упркос томе Пећка патријаршија није престала да постоји, јер српски народ, свештеници, монаси и владике нису хтјели да се потчине Охриду и да прихвате грчки језик ни по којој цијену. Истина је да је Српска црква овим неразумним потезом, остала без врховног поглавара, али не и без епископа и свештеника.

Србија је тада била већ више од 100 година под турском влашћу а турске границе су биле помакнуте до Беча. Срби више нису били непријатељи које треба уништавати, већ лојални турски поданици од којих су многи били и на високим војним дужностима. Један од њих био је султанов везир Мехмед Соколовић. Он је својим залагањем од султана издејствовао ферман којим је 1557. г. обновљена Пећка патријаршија а за првог патријарха именован милешевски игуман Макарије Соколовић (1557-1574), брат Мехмедов. У то вријеме Пећка патријаршија је бројила 40 епископија, од којих су нове биле оне у Срему и Славонији, а нарочито Банату, Бачкој и Барањи. Сви ови нови предјели у 15. и 16. вијеку били су насељени готово искључиво Србима. У ово доба Србима се почиње насељавати Лика, Крбава и Приморје.

Султан Мустафа III. 13. септембра 1766. године изда ферман по коме укину самосталност Пећке патријаршије, а њене епархије потчини под Цариградску патријаршију. Тада на тронове српских епархија долазе грци који опљачкаше све што се опљачкати могло те поново уведоше грчки језик и у богослужења и наступи насилно јелинизирање. Тако је завршила свој живот Пећка патријаршија у 18. вијеку.

Бјежећи од Турске најезде, многи Срби из јужних крајева нису се задржавали у Србији, већ су тражили сигурније мјесто и склањали се у Мађарску а нарочито након пада деспотовине 1459. године. Бјежећи пред Турцима, Срби насељавају погранична мјеста у Угарској: Банат, Срем, Славонију и

Хрватску. Почетком 16. вијека крајеви између Дунава, Тисе, Драве и Саве били су насељени већином Србима.

На хрватска подручја православне у већем броју доводе најприје Турци и то на запосједнута подручја Славоније, Горње крајине, Лике и Далмације. Турци доводе рају, углавном православу, оснивајући тако своју Крајину. Раја има да обрађује земљу, помаже у промету и трговини, чува границе, извиђа и судјелује у ратним и пљачкашким походима с ону страну међе.

Раја има своје свештенике, већином калуђере, а црквено припада својој српској патријаршији, обновљеној 1557. г. са сједиштем у Пећи, односно дабробосанским епископима који су и најближи.

Још почетком XIII вијека основао је Сава Немањић епископију у Дабру на Лиму. Кретањем народа из Санџака кроз Босну до опустјелих хрватских подручја, пресељава се и сједиште епископије преко Сарајева све до манастира Рмња, јер већ тада има доста православних по Далмацији, Лици и Крбави, Банији и Босанској крајини. — А ту је близу код тромеђе далматинско-босанско-личке, — око Срба и Грахова, — било главно жариште, расадник сеоба народних маса испод Турака у слободу - каже прота Радека.

У почетку XVII вијека насељено је подручје Горње Добре (Гомирје, Врбовско и Моравице), те са народом који је наишао из Далмације, долазе и калуђери (као што је то претежно био случај) из манастира Крке: Аксентије Бранковић, Висарион Вучковић и Мардарије Орловић и оснивају манастр Гомирје.

У почетку XVII вијека у земљама круне Угарске, а то је била и круна Хрватске још од 1102 г. — има већ толико православног народа, да се указала потреба оснивања посебне епархије за те вјернике који се нађоше изван подручја турског, а припадали су патријаршији у Пећи.

За православне читавог тог подручја од Дунава до мора оснива се посебно владичанство. Пећки патријарх г. 1609. поставља посебног епископа Симеона. Патријарх Јован Рајић именује га за епископа свих православних у западним странама. Симеон се смјестио у манастир Марчу, који постоји још од 1602. г. а који ће нажалост касније потпасти под утицај уније.

Ситуација је сада таква да је на хрватске земље, у великој мјери црквене, бискупске и каптолске, наишао неки народ друге вјере, гдје се за тај народ појављује неки бискуп — владика из друге државе, гдје сви они остају под црквеним поглаваром који стоји у тој страни држави, — а све је то несхватљиво на подручју гдје вриједи закон који признаје само католичку цркву и вјеру.

Тако ће из економских интереса феудалаца и из вјерских интереса бискупа, повезаних у једно, израсти настојање да се досељеници прво скупе под кметство, а уједно да се приведу католичкој цркви.

Тада се воде спорови око земљишта на којима су православни насељени. Ријешени су царском уред-

бом, тзв. Влашким статутима од 1630. г. по којима насељеници нису кметови него крајишници с правом на земљу и на старе своје слободе, укључијући и слободу вјере.

Кад ускоро нова сеоба доводи нове велике масе православних Срба на подручју Угарске и Хрватске, јавља се и нова православна организација са три епископије намјесто марчанске (Пакрац, Костајница и Плашки). — Тиме марчанско владичанство доживљава унутрашње и спољашње промјене.

Велика сеоба Срба 1690. године, под патријархом Пећким Арсенијем III Чарнојевићем, од пресудног је значаја за даљњи опстанак српске цркве преко Саве и Дунава, као и за постанак и организацију цркве у западним крајевима, првенствено и Епархији горњокарловачкој.

Привилегијама из 1690. године, које је цар Леополд I уручио епископу Исаји Ђаковићу као изасланику патријарха Арсенија, Србима је гарантована слобода вјероисповиједања, употреба старог календара, избор новог архиепископа и сл. У овим привилегијама спомињу се и Срби у Хрватској.

Након добијања привилегија, патријарх Арсеније је настојао да што прије уреди Српску цркву, првенствено због настојања катличке цркве да Србе преведе у унију. Он у томе успијева тако што 4. марта 1695. г. добија нарочите повластице да може уредити цркву, те патријарх прво уређује епархије које су већ постојале на овом подручју у Сент Андреји, Темишвару, Сегедину, Араду, Вршцу, Хопову, Крушедолу, те у Марчи. Наново је установљена Карловачко-сењска и Зринопољско-личка односно наша горњокарловачка епископија. Патријарх је молио цара да за епископа ове епархије потврди Атанасија Љубојевића, ранијег митрополита Дабробосанског, али у томе није успио јер цар потврђује Стефана Метоксијаца као карловачког и зринопољског епископа за подручје на ком се населило и смјестило у довољном броју пародица рашкога или српског народа, а то ради слободног вршења свог закона и вјере без икаква страха, опасности и штете било на тијелу или у имању.

Метоксијац међутим никад није дошао у ову епархију него је добио на управу епархију сремску. На овај начин Беч је желио да на овом подручју остане власт марчанских епископа, како би се лакше остварила толико жељена унија. Али у том критичном тренутку наше црквене историје, појављује се изузетно снажна личност Дабробосанског митрополита Атанасија Љубојевића, који се после сеобе из Босне у Далмацију, тј. у Равне Котаре који су били под заштитом млетачких власти, пребацује у Лик у Медак. Из Медка, под притиском сењског католичког бискупа Себастијана Главинића, Атанасије сели у Банију која је била под врховном командом хрватског бана и те 1695. године добија царску потврду као епископ Костајничко-зринопољски за Србе између Уне и Купе. Ови догађаји су уједни и почетци писања историје горњокарловачког владичанста чији је зачетник Атанасије Љубојевић.

СТАРО ПРАВОСЛАВНО СВЕШТЕНСТВО ОД XVI-XVII ВИЈЕКА

Текст објављујемо поводом тристо година од смрти Атанасија Љубојевића првог архијереја карловачког владичанства, многозаслужног епископа који је поднио муке свакојаке...

Кад, гдје, како и зашто се у хрватским земљама, посебно у Горњој крајини, јављају православни свештеници?

Овдје не улазе подаци о грчким свештеницима по приморским градовима и отоцима по Далмацији до Трста (о томе има података у дјелу Никодима Милаша. Православна Далмација). — Овдје улазе подаци о српском православном свештвенству. Ово се свештенство никад не јавља само од себе. Долази само с народом и по потребама својих вјерника. Доласци су тако везани уз сеобе.

Ту су прво у XV и XVI вијеку прелази српских феудалаца у земље круне Угарске, а и у Хрватску. С њима је редовно и пратња, нешто народа и војске, а и понеки калуђер или свештеник.

Зна се за старца Рувима у пратњи Јелене, сестре цара Душана, кад се удавала за Младена Шубића Брибирског у Сјеверну Далмацију. Рувим тада оснива манастир Крку, по свој прилици на мјесту пустињака из давнине. То је било о половици XIV вијека.

На другу страну је у XV вијеку Катарина, кћер Бурђа Бранковића Смедеревца, кад се удала за грофа Улриха Цељског, па боравила и у Загребу. — Тад се јавља и преписивач вриједне српско-словенске књиге (Праксапостолар, Вараждин 1454. г.)

Већ ова два свједочанства казују довољно о врсноћи оних свештеника.

Примјера селидбе српских феудалаца на наше подручје, у Горњу Крајину, нема. Једино се спомиње да је деспот Змај Огњени Вук (Бранковић) држао нешто земаља с ову страну Саве, у Доњој Банији. То је било поткрај XV вијека.

На хрватска подручја православне у већем броју доводе најприје Турци и то на запосједнута подручја Славоније, Горње крајине и Далмације. Турци доводе рају, углавном православну, оснивајући тако своју Крајину. Раја има да обрађује земљу, помаже у промету и трговини, чува границе, извиђа и судјељује у ратним и пљачкашким походима с ону страну међе.

Раја има своје свештенике, већином калуђере. А црквено припада својој српској патријаршији, обновљеној 1557. г. са сједиштем у Пећи. Епископ биће дабробосански митрополит, као иајближи.

Како је у то доба почела Реформација, занимају се лутерански пропагатори не само за Словенце и Хрвате — о чему је добро познато из литературе, — него и за православне. За њих су канили штампати ћирилске књиге. За ту сврху нађоше два жумберачка попа Јована

Малешевца из Босне и Матију Поповића из Ср-

бије (презимена има и данас у Жумберку) и поведоше их као вјештаке за ћирилицу у Урах и Њемачку, гдје је била штампарија. — Путовало се кроз Крањску, Корушку и Тирол. Кад су стигли, видјело се да не знају ни слова ћирилских нити имају књига! Лако може бити да се иза ове „потпуне“ неписмености крило друго. Виде они да се ради о лутеранству па се направили незналице. — Да су се вратили кући, види се по том што је у Жумберку Поповића убио неки други поп зато што је „постао лутеран“. — Али и сам би рањен. Било је тада, види се, најмање три свештеника у Жумберку.

Поред спрменутих Поповића и Малешевца зна се још за неке православне свештенике у Жумберку у прво доба.

У XVII вијеку Жумберчанима почеше долазити и калуђери манастира Гомирја и то са знањем и дозволом власти.

На прелазу у XVIII вијеку има о ускочким поповима спомена код Валвазара. На једном бакорезу види се поп у мантији са широким шеширом, а вјерник клеча и цјелива му десницу.

И по овом се види да у Жумберку нису били само гомирски калуђери него и домаћи синови. Валвазор је, како се види прилично добро обавијештен. То је било поткрај XVII вијека.

На хрватским подручјима под Турском има већ доста досељеника. Г. 1595, спомиње се како је владика Василије из Пожеге избјегао к Вараждину и одлазио у Грац као сијело крајишке управе.

А још 1588. г. је дабробосански митрополит Гаврило Аврамовић с 80 калуђера и народом прешао у Горњу Славонију, гдје оснива манастир Марчу.

Још почетком XIII вијека оснива Сава Немањић епископију у Дабру на Лиму. Кретањем народа из Санџака кроз Босну до опустјелих хрватских подручја, пресељава и сједиште епископије преко Сарајева све до манастира Рмња на Унцу, јер тада већ има доста православних по Далмацији, Лици и Крбави, Банији и Босанској крајини. — А ту је близу код тромеђе далматинско-босанско-личке, — око Срба и Грахова, — било главно жариште, расадник сеоба народних маса испод Турака у слободу.

Поред Василија и Гаврила има вијести и о трећем владици. Владика Радослав с 30 попова и с разноврсним народним поглаварима с подручја Козаре, нуди крајишкој власти, хрватском бану и загребачком бискупу, да би прешли из Турске јер више воле служити Христу, Богородици и часном крсту и свим светима него тиранским Турцима и њиховој некрст — вјери. Тражи земљу и два од оних 70 пустих градова на Крајини. Ствар тада није успјела.

Ако није успјела сеоба владике Радослава с Козаре у Банију, успјеће друге, оне у почетку XVII вијека у подручје Горње Добре. — То је било насељавање Гомирја, Врбовског и Моравица.

И овдје се види веза народа са својим свештенством. С народом који је наишао из Далмације, долазе и калуђери из манастира Крке Аксентије Бранковић, Висарион Вучковић и Мардарије Орловић и оснивају манастири нешто више утока потока Бистраца у Добру. Овим је, доласком из ман. Крке, успостављена веза с прошлошћу све до времена Немањића за цара Душана.

У почетку XVII вијеку у земљама круне Угарске, а то је била и круна Хрватске још од 1102 г. — има већ толико православног народа, да се указала потреба оснивања посебне епархије за те вјернике који се нађоше изван подручја турског, а припадали су патријаршији у Пећи.

За православне читаовог тог подручја од Дунава до мора оснива се посебно владичанство. Пећки патријарх г. 1609. поставља посебног епископа Симеона. Патријарх Јован Рајић именује га за епископа свих православних у западним странама. Западно хришћанство иде до британских острва, те је и патријарх носио назив „епископ вретанијских остров“. Тако је и Симеон добио назив „вретаниски“. Наслов „вретаниски“ имао је касније и патријарх Арсеније III.

Тако је, ето, Симеон добио назив Вратања као да му је то презиме. Симеон се смјестио у манастир Марчу. — Тада већ постоји од 1602. г. манастир Гомирје, а ускоро настаје (1632. г.) и манастир Лепавина.

Марча је лежала међу брежуљцима шуме Марче између ријеке Глоговнице, притоке Чазме, и цесте која води из мјеста Чазме у Иванић град; то је 30-так километара испред Загреба.

Марчу је загребачки бискуп Домитровић признао Симеону свечаном повељом из 1618. г. уз увјет да манастир бискупији сваке године даје по 12 литара чиста воска.

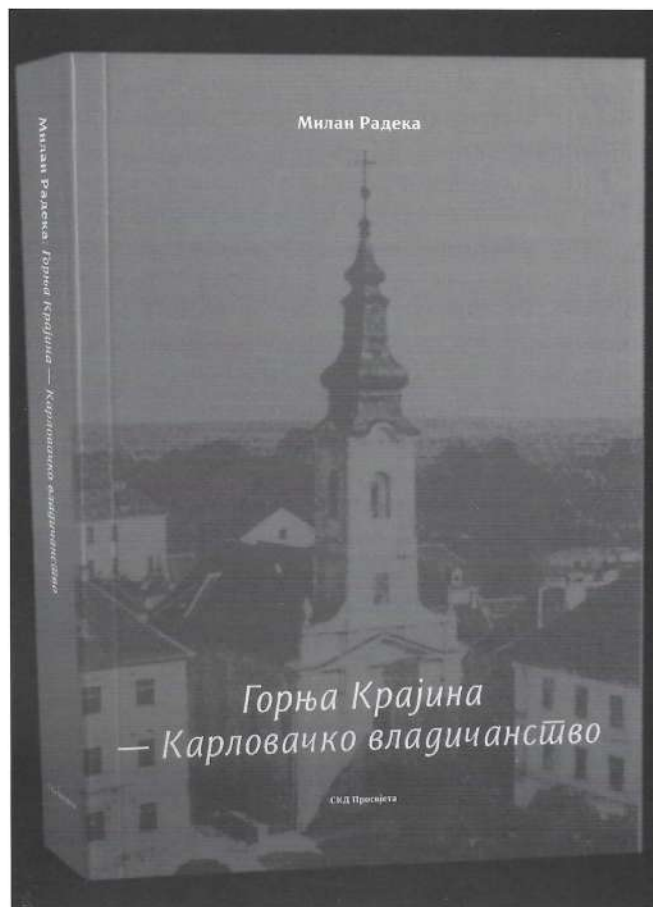
Шимрак сматра ово понижавањем и наметањем власти, што, — вели, ни цар ни папа нису признавали.

Ситуација је сада таква да је на хрватске земље, у великој мјери црквене, бискупске и каптолске, наишао неки народ друге вјере, гдје се за тај народ појављује неки бискуп — владика из друге државе, гдје сви они остају под црквеним поглаваром који стољује у тој страни држави, — а све је то несхватљиво на подручју гдје вриједи закон који признаје само католичку цркву и вјеру.

Тако ће из економских интереса феудалаца и из вјерских интереса бискупа, повезаних у једно, израсти настојање да се досељеници прво скупе под кметство, а уједно да се приведу католичкој цркви.

Да би се све ово разумјело, треба имати на уму и какви су односи тада владали између српске патријаршије и Римске цркве.

Вијек XVII је вријеме ужих додирова српских па-

тријараха и западне цркве. — Све јача тежња за ослобођењем од Турака природно је упућивала српски православни свијет на најближи крштен свијет, а то је била с једне стране Аустрија, стално на удару Турском и стално у сукобу с Турцима, а на другу страну Рим по природи своје мисије да води бригу о потлаченим хришћанима.

Цариградски православни грчки патријарх био је најнепосредније под Турцима, а уз то и против обновљене српске патријаршије дакле, као ослонац не долази у обзир.

Према овом није чудо што су српски патријарси и неке владике почели долазити у везе са западним хришћанством у нади на помоћ. — То је била прилика да се братска љубав хришћанска покаже на дјелу.

На Западу се схватило као да оу ове везе с православним, прилика да се на Истоку надокнади оно што је на Западу изгубљено појавом Реформације, да се ти православни приведу западној цркви, присаједине. То присаједињење (по лат. ријечи „унус“ један), добило је назив „унија“.

Видјело се већ да је код загребачког бискупа уз црквено питање повезан и интерес феудалски. — Код сењског бискупа тога нема, јер он нема имања. — Згб бискуп не може да прихвати чињеницу да се на његовом подручју налази народа друге вјероисповијести, а још мање да призна да тај народ има свога духовног поглавара на подручју његовог поглаварства. Он је једино приправан да тога старјешину м. Марче призна за свог викара (намјесника) за вјернике другог (источно-грчког) обреда, а ника-

ко за самосталног бискупа (владику).

У тежњи да се „шизматичи“ тј. православни приведу у покорност Риму, развија се дуготрајна игра око Марче и владике, а нешто касније посебно око Жумберка.

Бискуп спомиње Симеона као унијата, а Симеон је био православно посвећен и у вези с патријархом.

Тада се воде спорови око земљишта на којима су православни насељени. Ријешени су царском уредбом, тзв. Влашким статутима од 1630. г. по којима насељеници нису кметови него крајишници с правом на земљу и на старе своје слободе; ту и слобода вјере.

Рачунало се да је Симеон тада имао између Дунава и мора до 60000 вјерника. Иако ово изгледа преголем број, свакако их је било много.

Да се заврши са Симеоном, треба узета у обзир да се он пржио на неколико ватара: с једне стране Рим, с друге згб. бискуп, с треће патријарх, с четврте православни народ, а пете крајишка власт. Како се ту снаћи и опстати. — То је Симеон ријешио на свој начин.

Кад ускоро нова сеоба доводи нове велике масе православних Срба на подручју Угарске и Хрватске, јавља се и нова православна организација са три епископије намјесто марчанске (Пакрац, Костајница и Плашки). — Тиме марчанско владичанство доживљава унутрашње и спољашње промјене. Доћи ће коначно до пропасти Марче...

Предрадне за унију почеле су готово одмах по доласку Ускока у Жумберак. Насељени издвојено као на острву између Крањске и Хрватске они су потпуно окружени феудализмом и католичанством, подручјем скоро недирнутим од турских провала, подручјем земљорадничким.

У организованим акцијама око Жумберка учествују разни чиновници: ту је папнски нунције (изасланик) при бечком двору Карло Карафа, ту чак аквилејски католички патријарх, ту тршћански бискуп, ту посебно и нарочито љубљански бискуп Тома Хрен, познати велики борац против лутерана, ту згб. бискуп и каптол, и језуити и русински унијати, ту и Ратно вијеће, ту и генерали, посебно карловачки, жумберачки капетани и крајишки официри, ту коначно и угарски кардинал Колонић.

Ректор згб. језуита Петар Љубић и љубљански бискуп Хрен предлажу да се оснује сјемениште за сирочад која би се одгајала католички и одашиљала међу своје земљаке. — Слично предлаже и Методије Терлецки. русински унијат. — Дворско ратно вијеће ово прихвата с тим да сваки пуковник изабере по 6 дјечака, а све калуђере враћати у Турску.

Коначно бискуп предлаже да се дотле, док ти младићи не пристигну, у Жумберак шаље католички проповједници из Босне. А и Русин Методије Терлецки. — Овај је стварно долазио у Гомирје, као и Рафаел Леваковић, и у Радатовиће 1629. односно 1641. године.

Насљедник Симеонов Максим Предојевић из м. Гомирја добио је именовање од цара још за жива

владике. Максим је посвећен код патријарха у Пећи. — Бискуп згб. Бенковић 1637. г. сматра да са шизматичима треба поступати опрезно и све им њихово оставити док се не навикну. Још тражи да се Максим присили да изврши оно што је код именовања у Бечу обећао. Иначе да се без узбуне уклони и на његово мјесто доведе католик, који познаје Србе и њихов језик, ћирилицу и обреде.

Ту је бискуп имао на уму језуита Рафаела Леваковића. Максима бискуп оптужује да и католике преводи у шизму. Међутим, до прелажења доводило је то што су неки католици хтјели да се и на њих протегну крајишке повластице.

Тада долази 1643. г. из Рмња у Марчу група калуђера с игуманом Кирилом Никшићем.

Послије Максима народ тражи да му владика буде Максимов рођак Гаврило. И њега посвети патријарх. — Гаврила убрзо наслиједи гомирски архимандрит Василије који се писао „епископ Срба“. Рим га није признао. Василије је наводно у Марчи отрован зато што је ишао у Рим.

Долази онај рмањски калуђер Сава Станиславић, посвећен у Пећи. У г. 1654-7. мјесто старе дрвене подиже се и опрема зидана црква у Марчи.

Послије Саве настаје заплет јер се за владичанство јавља више кандидата. Најпродорнији је архимандрит Лепавине Симеон Кордић. Победио је јрмх Лепавине Гаврило Мијакић. Посвећен је у Румунији (Јаши), али је био у вези с патријархом. Настају тешка времена (крајишка Осмокругова буна, а затим урота Зринско-Франкопанска). Мијакић као пријатељ и „поочим“ Петра Зринског допаде тамнице и послје 16 година умре у тврђави Глац у Шлеској.

Мијакића наслиједи први отворени унијат, ђак католичких школа Павао Зорчић. — Он је пристао да буде викар згб бискупа, и то ће стање тећи до 1776. г. кад је основана посебна унијатска дијецеза.

Зорчићев је живот био врло мучан. Отпор му пружају и свештенство и народ. Власт калуђере затвара и гони у Турску. А 1672. г. шаље 14 калуђера на робију на Малту, оток малтешких витезова, којих је било на Крајини. — Г. 1677. има их живих још шесторица. Остали заглавише у каменоломима и на галијама.

Зорчић се тужио да му је живот у опасности. — Све је било зато што је са Зорчићем почео отворени притисак за унију, што ће довести и до отвореног насиља.

Павла Зорчића наслиједи рођени брат Марко. — Он је умро 1689 г. уочи велике сеобе која ће бити велики преокрет у стању народа и цркве у Аустрији.

За слиједећег владика занимају се манастири Лепавина, Марча и Гомирје, али се народни скупови за избор владике забрањују. Како се видјело код описа Лике, за владика је именован Исаија Поповић. Он је одлазио да се јави патријарху Арсенију, кога Колонић назива лажним патријархом.

Шимрак каже да је Арсеније имао живу енергију, незајажљиву амбицију пучког трибуна, народног

вође, љубав према народу и живе политичке способности; да је био добар организатор и одличан прегалац, тако да се народ око њега јатио као пчела око кошнице.

Арсеније већ године 1691. шаље у Вараждинску крајину свог замјеника (егзарха) Стефана, који посјети и згб бискупа Микулића. Тако је Стефан угледом и патријарховим и бискуповим вршио свој посао обиласка народа и црква.

Послије Поповића почеле су у марчанском владичанству ваканције (прекиди у постављању нових владика), све попраћено унутрашњим борбама и споровима неспособних насљедника.

Послије кратког доба владике Григорија Југовића, долази вријеме Рафаила Марковића, вријеме потпуног унутрашњег расула, како каже Шимрак.

Слиједећи владика Силвестар Јовановић напушта Марчу. Отад је сједиште тих владика на имању Прибић под Жумберком. — Марчу су тада поново били преузели православни. — Ипак, власт наређује 1738. г. да се манастир врати унијатима „на вјечна времена“. Али мало касније Марча плану. Запалио је харамбаша Томашевић. Прије тога узете су народне привилегије и смјештене у Северин (код Бјеловара), гдје је тад било и сједиште новооснованог краткотрајног владичанства, ком је био додијељен и Жумберак. Због пожара Марче био је владика северински Симеон Филиповић затворен.

Спаљивање Марче догодило се за вријеме владике Теофила Пашића. О њему има више свједочанстава. Пашић је посебно значајан због тога, што је послје смрти владике Данила Љуботине он био силом власти уведен у Плашки и владичанство. Тиме је покушано најдиректније да се унија проведе и у Горњој крајини.

Пашић с прољећа 1741. дође у владичански двор у Плашком. Хтједе и у ман. Гомирје, али га калуђери одбију. А игуман Рафаило Добријевић сазове скупштину свештеника, кнезова и народних официра те одлуче да не примају Пашића за владика.

У Сјеничаку одупро се народ са својим свештеником калуђером Данилом Јакшићем. А у Лици остао је спомен како је ђак Радошевић водио с Пашићем дискусију, а поп Марко Половина у Острвици најурио га лопаром. Поп је за то допао суда, али Пашић више не навраћа у Лику. — Гомирски калуђери га оружјем отјерали и хушкају народ. —

Ускоро Пашић пада у понор. Г. 1742. каже сам о себи, да је права покварена бештија а не епископ. Хоће душу да прода за новац. Хоће да одступи. Он је пасја вјера из сталиша грчког. Ако не буде божије милости, биће на вијеке у паклу. — У исто вријеме из Прибића под Жумберком извјешћује жупник, да Пашић живи с неком поквареном женском, обећао јој 300 ф.... Г. 1742. Пашић моли бискупа да не вјерује клеветницима...

Из Беча Рајмунд Огњанчевић јавља да је Пашић суђен на губитак бискупије. Истрагу против Пашића наредио је Рим 1746. Пашић је послан у заточење у један унијатски манастир у Лавову у Галицији, и

даље му нема трага ни гласа.

Тек 5 година послје Пашића долази унијат. владика Гаврил Палковић. Њему је помогло и то, што су у Жумберку 1751. г. умрла два попа и остао само један неписмен калуђер Михаило Божичковић. А генерал карловачки Петаци је велики противник православних. Тако се Палковић нашао у изнимно повољном положају. И унија је била проведена.

Како је то у појединостима текло, изнио је опширно М. Грбић.

На овом мјесту треба још донијети неке податке о старом жумберачком свештенству. Тиме би био завршен приказ о првим и старим православним свештеницима на подручју Горње крајине, а у вријеме марчанског владичанства.

Осим већ споменутих првих православних жумберачких духовника, тројице епископа из XVI в., па калуђера Марче и Гомирја, — осим свих тих има још спомена о неким другим православним духовницима Жумберчанима. — Г. 1750. била су у Жумберку три домаћа православна свештеника из старе лозе Прусаца или Прушчевића: браћа Марко и Теодор и синовац ђакон Јанко. Рукоположени су били од православних владика: Марка рукоположио Д. Љуботина, Теодора Филиповић, а Јанка Ненадовић. Убрзо умру оба брата, остане само Јанко. Он умре у војној тамници у Карловцу послје пола године тамновања. — Тако се угасило православно домаће свештенство.

Од гомирских калуђера који су по давном обичају обилазили да опслужују док се домаћи не запопи, били су тада Гаврило Мусулин и Макарије Вишњић дозволом генерала Шерцера, али он 1750. г. дозволу опозове и даде их прогнати. — Владика Јакшић у својој представи Бечу наводи имена што је знао свештеника у Жумберку: Ђаћило, Мишљен, Тома и Јован Вучинић, Новак протопоп, Ђурађ Ђурашевић и Илија Латковић, те испред Марка, Теодора и Јанка још 8 Прушчевића: Петар, Јован Тадија (1721. ц. Св. Недјеље, Радатовићи), Лазар (1735.), Марко, Тодор, Јакша и Дамјан.

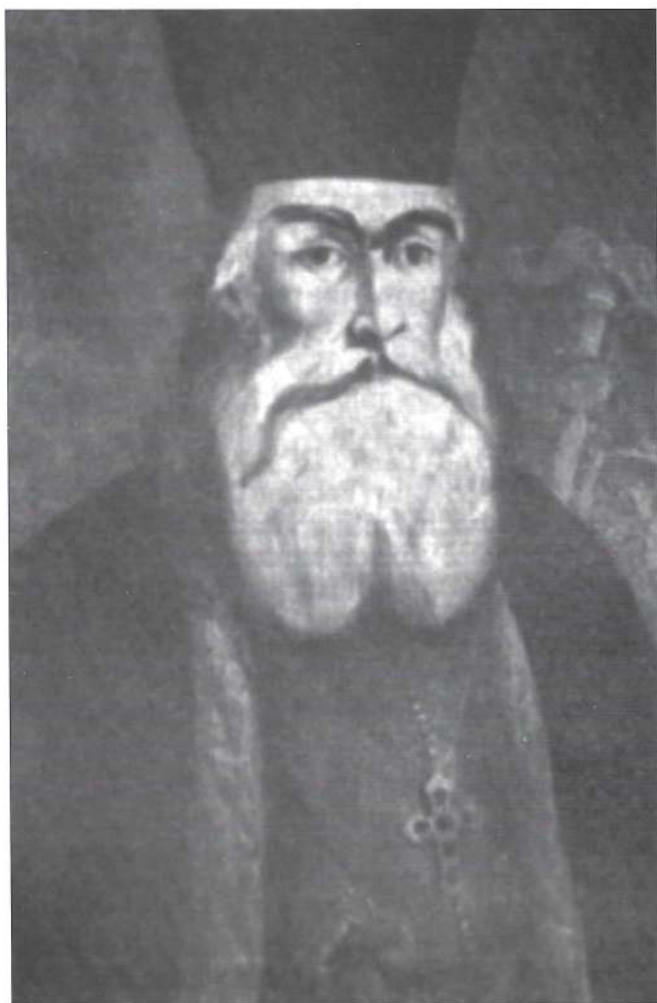
По свему овом се види да је било православних свештеника и изван Жумберка и Гомирја по Горњој крајини и прије оснивања Карловачког владичанства.

Сењски бискуп Брајковић набраја на подручју своје бискупије 37 православних парохија, а то је било 1700. г. — А из податка који непосредно за тим слиједе о владици Атанасију Љубојевићу видјеће се имена многих попова и протопопова. — Укратко, уз народ се већ од првих досељавања почетком XVI в. па до сеоба на прелазу у XVIII в. увијек налазило његових духовника (калуђера или попова) и прије Карловачког владичанства. —

Горњокарловачки епископи до Јакшића

У првој привилегији цара Леополда, Беч 21 авг. 1690. г. датој патријарху Арсенију поводом велике сеобе Срба, — спомињу се и Срби у Хрватској.

У тексту привилегије од 4. марта 1695. г. међу

владикама које је патријарх Арсеније поставио помиње се. Стефан Метохијац као карловачки и зринопољски епископ за подручје на ком се населило и смјестило у довољном броју пародица рашкога или српског народа, а то ради слободног вршења свог закона и вјере без икаква страха, опасности и штете било на тијелу ими у имању...

Метохијац међутим није долазио у ова подручја; он никада није стварно био карловачки и зринопољски владика.

Важније је, — прво, — да се у царским привилегијама зна за Србе у Хрватској и, — друго, — да привилегије Србе у Хрватској воде као подручје духовне власти патријарха Аренија.

На подручјима Горње крајине јавља се у исто вријеме неко други, а то је дабробосански митрополит Атанасије Љубојевић.

Атанасије Љубојевић (1696 — 1712)

Православним Србима у Босни био је старјешина митрополит Дабробосански Атанасије рођ. око 1630. г., био је митрополит 1681 — 1688. г. у Сарајеву. Кад у току великог рата 1683 -1699. г. настају узнемирења у Босни митрополит прелази у сјеверну Далмацију у Котаре равне, на млетачко подручје. Свог православног народа има је он и по Далмацији и по Лици још за вријеме Турака.

Лика и Крбава су послје изгона Турака цар-

ским декретом од 3. марта 1961. г. предате Сењској бискупији.

Тим поводом два сењска бискупа обилазе ова своја подручја. Прво бискуп Себастијан Главинић 1696, а затим бискуп Мартин Брајковић 1700. г.

Из Главинићева извјештаја избија схваћање да су и православни у Лици њему подвлаштени, односно да су као припадници источног обреда у надлежности марчанског владике Исаије Поповића.

Из Брајковићева извјештаја види се да је од Зрмање до Скрада на Кордуну и до Дубрава било тада 37 православних пароха.

Посебно је дјеловање Марка Месића. Из наведених података види се да је он покрштавао не само муслимане него и неке православне као да су Турци.

Митрополит Атанасије Љубојевић прелази из Далмације у Медак у Лици водећи са собом 80 домова своје родбине и другог народа. Љубојевића и данас има у Метку и Почитељу. У Метку се почео смјештати и дом градити.

Г. 1696. сењски бискуп Главинић је био у Лици са својим будућим насљедником, тада каноником Марином Брајковићем.

Из описа пута по Лици, — од руке Брајковићеве, види се да је Медак стари град на обали Лике. Има око 70 домова Влаха или Рашана (Срба, шизматика, расколника, тј. православних), који су овамо претјерани с приморских страна из Котара. Са њима је овамо долетио некакав влашки епископ или владика Атанасије из Босне од града Сарајева. Ту, прима-мљем добром земљом, подиже себи двор. Бискуп му је, да не би одвраћао друге од јединства, с Римском црквом, забранио боравак зато што нема царске дозволе, а за православне већ има владика Исаије Поповић у Марчи.

На бискупову забрану Атанасије изјави да ће ићи цару у Беч и заиста 23. IX 1696. г. као еп. Зринопоља он добива царску потврду, а уједно и заштитну диплому хрватског грофа Адама Баћана. Само док цар спомиње само рашки (српски) народ, дотле бан каже влашки или рашки народ!

Атанасије се смјестио у Банији и саградио ман. Комоговину. Да би се разумјело како је он могао добити царску потврду, треба имати на уму да велики рат још није био завршен, па су Срби били још потребни Аустрији и Крајини.

Већ је споменуто како је у том рату, нешто прије Атанасија, владика Радослав са 30 попова и народом канио прећи у Банију, али то није остварено. — Тада се у Банији по имену спомиње поп Ладислав?

У Лику тада Атанасије још није смио. Кад је покушао 1700. г. дао га је Месић стражарно прогањати. Онда је Атанасије одлазио у сусједну Далмацију или у Карлобаг и отуда држао везе са својим православним народом у ЛК. Кад је велики рат завршен, кад Срби нису били потребни Аустрији као војници, јавља се 1701. г. покушај да се и патријарху Арсенију забрани обилажење народа: наређено му је да се смјести у варош Св. Андреја на Дунаву више Будима, далеко од српских народних маса.

Овако је Аустрија редовно поступала са Срби-
ма. Кад су потребни, онда „Богом брата Краљевићу
Марко, а кад потреба прође „Откуда си, незнана де-
лијо!“ Да је тако, ускоро се поново видјело.

Кад је 1704. г. букнула велика мађарска буна под
Ракоцијем, положај Срба се побољшава, привилеги-
је потврђене и више поштоване. Патријарх је 1706.
г. новом цару Јосипу и предао споменицу о српским
правима, са жељама и захтјевима.

Иначе је било и покушаја да се православни
присиле на покорност католичким бискупима и на
плаћање црквене десетине.

Атанасије, чим је мало лакнуло, одлази у ЛК да
обиђе народ, али га туже и сењски бискуп Бедеко-
вић и марчански Гаврил Турчиновић.

На цара питање о Љубојеви-
ћу одговара Ратно вијеће из Граца
1707. г. да је он митрополит и епи-
скоп Рашана у Лици и Зринопољу,
да је подигао манастир Комоговину
и повјерио на управу свом замјени-
ку Дионисију Поповићу.

На ово је Атанасије добио цар-
ску потврду и на ЛК као што је 1696.
г. добио за Банију.

Послије смрти патријаха Ар-
сенија (1706. г. у Бечу), „блаженог
и богоугодног мужа“, управу цркве преузео је епи-
скоп Исаија Баковић „биједни и горки и сувишни
страдалец“... Неколико његових ријечи казују стање;
— Ми смо сиромаси, неуки, несложни, у туђој смо
власти, свак нас мрзи, сви на нас вичу као на зло-
чинце и тате, руке су нам празне и везане...

Ђаковић је почео настојати да се народни за-
ступници од Пеште до Лике и Крбаве састану. Он
шаље и упуте како да се пуномоћи израде са печатом.
Сабор се са царском дозволом и састане 1707. г.

Одобрено је да на сабору буде 57 посланика из
реда војске, Цркве и грађана. Карловачки и вара-
ждински генералат нису ту споменути. Шта више,
царски је повјереник упућен да посланике из тих
крајева не припусти. Овим би се код Атанасија мо-
гло очекивати смирење, прелаз на његов редован
задатак архијереја свог православног народа.
Али њега је главни подвиг, задатак тек чекао.

Атанасије крене на сабор и без позива и без пут-
не дозволе. О том говори опширније извјештај цар-
ског комесара:

— Кад је комесар, послије мучног и скоро не-
могућег путовања приспио 6. децембра у Черевих
на Дунаву, три сата више Карловаца, пријави му се
митрополит Лике и Крбаве, Атанасије Љубојевич,
старац од око 80 година. На његово чуђење одкуд
сад он, одговара Љубојевич да се бојао да не закасни
па није ни чекао позив. На ово комесар изражава
жаљење што се старац узалуд мучио. А Љубојевич
опет жалостан што изгледа да није добро дошао. Ко-
месар сад отворено каже да је бирање митрополита
само ствар новонасељених. Љубојевич узвраћа да
и он има таквих и они желе посвједочити вјерност

и оданост цару ком су од своје воље подвргли. Још
додаје да и он не би могао признати митрополита
бираног без његовог учешћа. — Комесар сад у извје-
штају моли да цар увиди како он Љубојевича није
могао одбити. Да га је искључио, могло би у овом
јогунастом народу букнути велико незадовољство.

Како је Љубојевич путовао онако стар и у зиму,
и како је промакао да га не питају за путни лист.

Сабор се, док су се сви искупили, састао у ман.
Крушедолу тек на Богојављење 1708. г.

Као кандидати за митрополита узети су Исаије
Баковић, епископ јенопољски и Стеван Метохијац,
сремски. Нису узети Атанасије Љубојевич — због
старости. — Софроније Подгоричанин — због мла-
дости. Одмах сутрадан на Св. Јована изабран је јед-

нодушно за митрополита Исаије
Ђаковић. Заклетву признања о
послушности новом митропо-
литу положио је и Атанасије као
и сви остали.

Из Горње крајине били су
бирани за сабор с Атанасијем:
протопоп Кузман, поп Дамјан,
гомирски јеромонах Данило
Љуботина, али прва двојица не
пођоше јер нису имали позива.

Народна пуномоћ Атанасију
гласила је овако: Крајина горња, Лика и Крбава и
крајина карловачка и Зрињско поље.

Ми ниже потписани, сви једнодушно, духов-
ни и светски послахом купно с господином нашим
владиком Кир Атанасијем Љубојевичем, на мјесто
свих нас на сабор у Сермију, ва царску обител, ма-
настир Крушедол и во светле комисије цесарске, —
господина протопопу Кузмана и попу Дамјана и од
манастира Гојемирја јеромонаха Данила. И ми сви
подложни што годе они доконају тамо са сабором,
ми примамо, и ту ми бивши по реду се потписујемо
ниже:

Капетан Добривој (Кнежевић) бунџи; прото-
поп Милован Узелац; Кнез Радослав Лучић; — про-
топоп Иван Кнежевић; — поп Драгослав Радосавље-
вић; — поп Јово Узелац; — кнез Јован Орловић; —
поп Трифун; — кнез Трифун; — кнез Радосав Орлић;
— поп Марко Крајетић; — поркулаб Марко; — кнез
Стошен; — поп Радивој Радовановић; — поркулаб
Вукадин Корица; — и сви опште по имену, велики
и мали обретајушти се хришћани, ва више речена
мјеста; — сија пишемо да се зна.

Горе споменути Јован Кнежевић, протопоп Ли-
ке и Крбаве, био је 1709. г. члан крајишке делегације
у Љубљани против Коморе. —

Тако је на крушедолском сабору у састав нове,
Карловачке митрополије ушло и владичанство пра-
вославних Срба Горње крајине, што је најважнији
чин у повијести Карловачког владичанства.

Атанасије по повратку са сабора борави или у
ман. Комоговини, или у Метку у Лици; али понекад
и у кули у Плашком. Исаије Ђаковић умре у Бечу
исте 1708. г. Наслиједи га Софроније Подгорича-

**Епископ Атанасије је
умро 1712. године.
Као много заслужни
архијереј поднио је
муке свакојаке, нево-
љу, прогоне, презир,
али је издржао све.**

нин, који умире већ 1711. г.

Атанасије умре 1712. г. Као много заслужни архијереј поднио је муке свакојаке, невољу, прогоне, презир. али је издржао све.

Потписивао се „митрополит Босне и Зринопоља” или „митрополит Босанске крајине, Лике и Крбаве”.

У Хрватској у та времена закони не признају другу вјеру осим католичке. Истина, тај је закон био почетно уперен против протестаната, али појавом православних на подручју Хрватске настало је схваћање - да се и на њих та забрана односи.

Тако су и сењски бискуп гроф Адам Раткај и карловачки генерал гроф Јосип Рабата, тврдећи да се привилегије не односе на Србе у Хрватској, настојали да православне сузбију, што се посебно осјећало у Лици и Крбави. Они су ове покушаје настојали вршити помоћу марчанског владике Рафаила Марковића.

У то је одржан и трећи српски црквено народни сабор у Крушедолу 1713. г. На том је сабору изабран за митрополита Викентије Поповић Хаџи — Лавић из Јањева на Косову. Он је 1716. г. пренио сјело Митрополије из Крушедола у Сремске Карловце; отуд назив Карловачка митрополија.

Овај је сабор значајан за Горњу крајину зато што је основао два владичанства:

Једно — Карловачко—сењско—приморско — имало је подручје од Карловца на исток до ријеке Глине, а на југ до понора ријеке Лике код Косиња, на запад до мора, а на сјевер и Жумебрак, или укратко: бившу Хрватску и Приморску крајину. —

Друго — Костајничко—зринопољско — имало је подручје између ријеке Глине, Купе, Саве и доње Уне, или Банију, а на другу страну Лику од Косиња до Звониграда и Далмације, и Крбаву, те суху међу Кордуном до десне обале ријеке Глине, или бивше турско, недавно ослобођено подручје.

Подјела је, према томе, извршена тако што су подручја Карловачког владичанства била стара крајина, а Костајничког ослобођена у прошлом рату.

Касније су 1749. г. Лика и Крбава потпале под Карловачко владичанство, а Костајничко добило преко Саве дио краткотрајног Северинског владичанства.

Костајничко владичанство укинута је 1771. г. па дио с ову страну Саве, Банија, прилази Карловачком владичанству. Тако се коначно поклопило подручје Карловачког владичанства с подручјем Горње крајине (Банија, Кордун, Крбава и Лика).

Сабор 1713. г. изабрао је за владикау Карловачког владичанства Данила Љуботину, а Костајничко владичанство Дионисија Угарковића.

*Поглавље из књиге
карловачког свештеника Милана Радеке:
Горња Крајина - Карловачко владичанство
Друго издање, Загреб стр. 135-145*

протојереј-ставрофор Јеленко Стојановић

ДВЕСТО ГОДИНА ПРЕОБРАЖЕЊСКОГ ХРАМА У ПОНИКВАМА

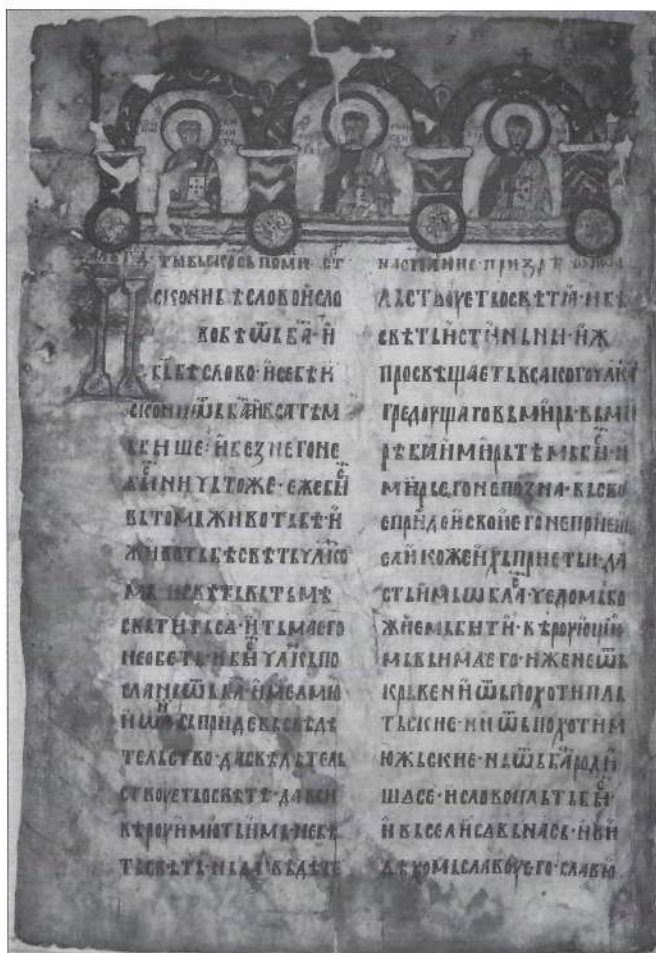

На празник Преображења Господњег 19. августа 2012. Године, Његово преосвештенство Епископ горњокарловачки Господин Герасим служио је свету архијерејску Литургију уз саслужење свештенства и монаштва епархије горњокарловачке поводом двеста година храма Преображења Господњег у Пониквама. За овај велики и свети дан и јубилеј парохијани су уредили свој храм и неисказаном радошћу дочекали свога Архијереја. Радост се осећала на сваком кораку а литургијско сабрање одисало је Таворском Светлошћу благодарећи Господу што нас је удостојио овог великог дана и ове велике славе на дан Његовог Светог Преображења. Окупљеном народу након свете Литургије и свечане литије око храма Преосвећени владика Герасим је говорио о празнику, поучавајући у својој архијерејској беседи значење Литургије која је врхунац сваког богослужења и да она спушта небо на земљу и земљу уздиже на небо до свете Горе Таворске. Након беседе преосвећеног владике, код споменика пострадалих Пониквараца 1941 и 1945. године владика Герасим је са свештенством и уз присуство великог броја верника одржао парастос свим невино побијеним у другом светском рату. Уз топљење воштаница на ужареном преображењском сунцу цела црква се топила и спајала са онима који су понијели печат мучеништва и страдања у лику Спаситеља и Искупитеља нашег Господа Исуса Христа.

Завршивши усрдно молење за пострадале, сабрање је настављено у кући Мише Ивковића за трпезом љубави, а окупљени народ је својим присуством до касних сати славио овај свети и Богом благословени дан.

ПРИЧА О ТАЛАНТИМА - Пут у Живот

Беседа на Светој Литургији на празник Светог Јоакима и Ане у цркви
Светог великомученика Георгија у Бежанији

Јер као што човек полазећи на, пут дозва слуге своје и предаде им благо своје; И једноме даде пет таланта, а, другоме два, а трећему један, свакоме према његовој моћи; и одмах отиде. А онај што прими пет таланта отиде те ради с њима, и доби још пет таланта. Тако и онај што прими два, доби и он још два. А који прими један, отиде те га закопа, у земљу и сакри сребро Господара свога, А после другог времена дође Господар ових слуга, и стаде сводити рачун с њима, И приступивши онај што је примио пет таланта, донесе још пет таланта говорећи: Господару, предао си ми пет таланта; ево још пет таланта које сам добио с њима, А Господар његов рече му: Добро, слуго верни и добри, у маломе си био веран, над многим ћу те поставити; уђи у радост Господара свога. А приступивши онај што је примио два, таланта рече: Господару, предао си ми два, таланта; ево још два таланта које сам добио с њима, А Господар његов рече му: Добро, слуго добри и верни, у маломе си био веран над многим ћу те поставити; уђи у радост Господара свога, А приступивши му овај што је примио један талант рече: Господару, знао сам, да си ти тврд човек: жањеш где ниси сејао и скупљаш где ниси вејао; Па се побојаш и одох те сакрих талант твоју земљу; и ево ти твоје. А Господар његов рече му: Зли и лењи слуго, знао си да жањем где нисам сејао, и скупљам где нисам вејао: Требало је зато да моје сребро даш мењачима; и дошавши ја бих узео своје са добитком., Узмите, дакле, од њега талант, подајте оном, што има десет таланта. Јер свакоме ко има даће се, и претећи ће му; а од онога који нема, и што има узеоће се од њега. А невалаљога слугу баците у таму најкрајњу; онде ће бити плач, и шкргут зуба.

(Матеј 25, 14-30; Зач. 105)

У име Оца и Сина и Светога Духа. Помолисмо се Богу једноме у Светој Тројици, браћо и сестре, на овој светој Литургији и у овом светом храму где су се пре нас молили наши благочестиви и побожни преци и одслужисмо свету Литургију Тела и Крви Господа Исуса, Свету Тајну, највећу, наше вере. Јер у свакој Светој Тајни и молитвословљу примамо појединачну благодат Божију, Његову помоћ за узрастање у свему што је добро, а у Светој Тајни Причешћа примамо Њега Сина Божијег, Господа нашег Исуса Христа у облику хлеба и вина. Јер је Он рекао: "Ако једете тела Сина Човечијег и пијете крви Његове, ја ћу у вама пребивати и ви ћете са мном пребивати, Ко не једе моје тело и не пије моју крв у мени не пребива" (Јн. 6, 56). И још и ово, даје дакле, Света Тајна причешћа она Света Тајна која нас доводи у најкраснију везу и јединство са Сином Божијим и са свима православнима у свету. Са друге стране опомиње нас Свети апостол Павле да пазимо како прилазимо Светој Тајни Причешћа: "Ко, вели само једе и пије (као обичну храну), суд себи једе и пије". Па каже: "Да смо обраћали пажњу не би нам се судило, овако, вели, има доста који су болесни, а

доста, их је и умрло" (1. Кор. 11, 29, 30, 31). Кад би испитивали себе онда би били достојни Светог Причешћа. Дакле, ми смо између двеју неминовности: не причешћујемо ли се Светим Причешћем, не можемо имати живота у себи: причешћујемо ли се недостојно, исто тако. Нико од нас није достојан, те највеће тајне. И свети себе нису сматрали достојним, али трудити се да то будемо борбом са грехом, са злом у себи. То је оно што је најважније.

Данас ево добисмо и новог сабрата, новог ђакона у служби Богу, Светој Цркви и народу православном. Име ђакон, на грчком значи то, служитељ. А Господ Исус Христос каже: "Ко хоће га буде првинећу вама нека буде последњи и свима слуга јер ни Син Човечији", тј. Он, "није дошао да Њему служе, него Он да служи и даде живот своју откуп за многе" (Мат. 20, 27, 28).

У данашњем Светом Јеванђељу чусте причу Христову о талантима, како је Бог једноме дао пет таланта, другоме два, а трећем један. Свакоме према његовој снази, с тим да они тим новцем раде и да га умноже, а кад Он дође да му дају одговор и вишак. И ви знате, чусте, како су ова прва двојица учинила: онај

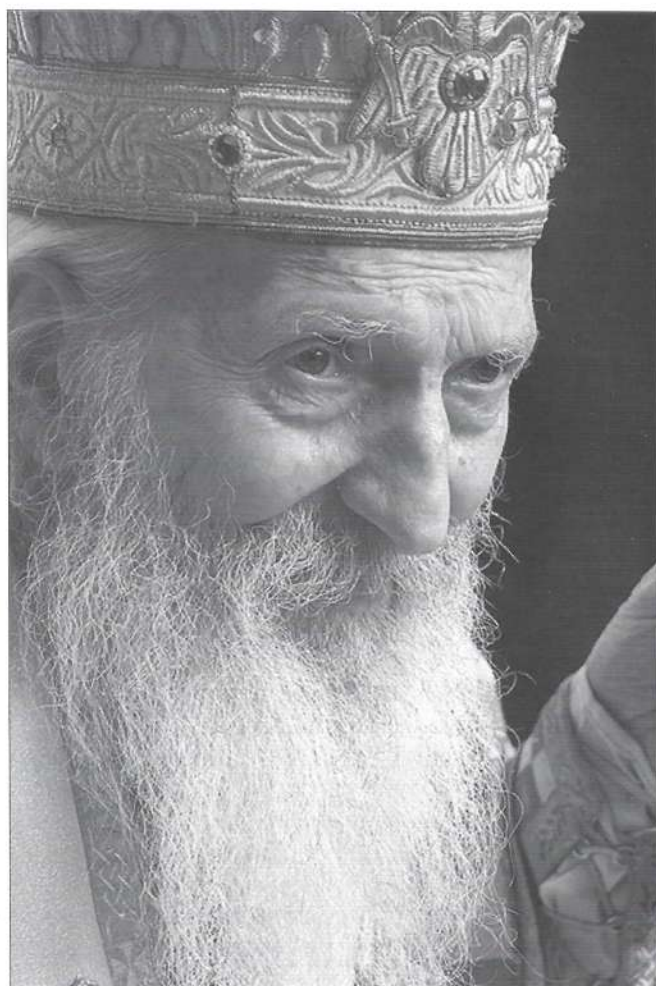
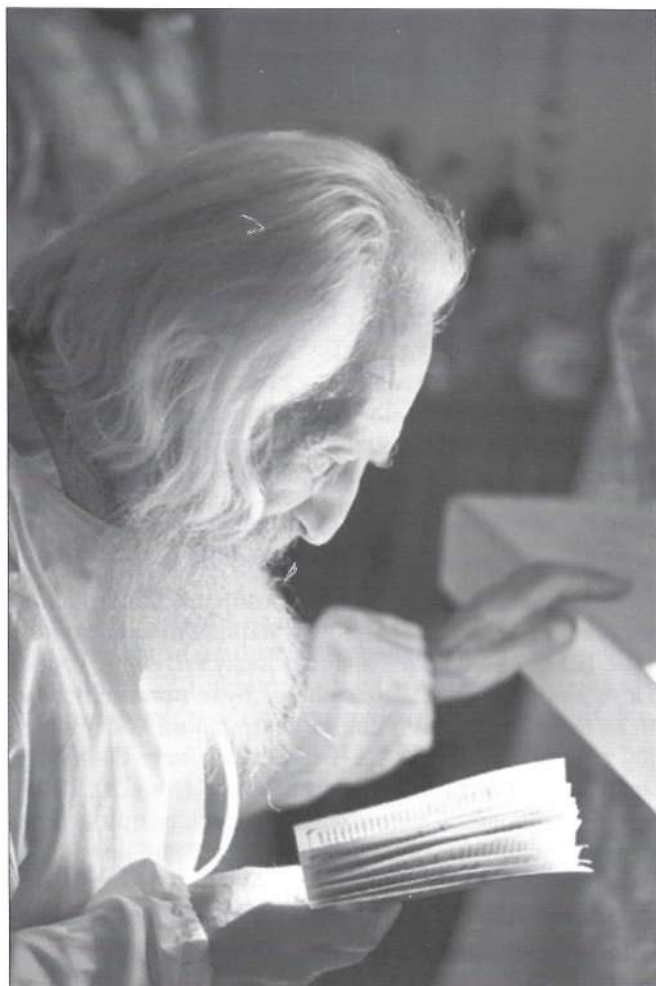
што је добио пет таланта трудио се и зарадио других пет, онај што је примио два, зарадио два. И обојица су чули од господара оне речи најважније: “Добро, слуго добри и верни, у малом си био веран, над многим ћу те поставити, Уђи у радост господара свога”. Иако је онај први зарадио пет, а овај свега два, али према својој снази и колико му је даровано, и један и други су умножили дупло. А онај трећи што је добио један, он је закопао новац господара са мишљу: знам да је господар мој тежак човек: купи где није просуо а жање где није сејао. И кад дође господар и од њега потражи рачун он тада рече: “Знам. Господару да си ти тежак човек: жањеш где ниси сејао и скупљаш где ниси вејао, па се бојаш и сакрих сребро твоје у земљу и ево ти твоје”. Чусте речи господара: “Зли и лепи слуго, зашто ниси дао макар моје сребро, мој новац, мењачима у банку, па бих ја добио са вишком. Ни толико се дакле, ниси потрудио”. И онда рече: “Узмите талант и подајте оное што има десет, а неверног слугу расеците на пола”.

Реч је браћо и сестре, о свима нама. Бог нам је даровао дарове, једноме више, другоме мање. Али свако може својим трудом да задобије исту награду, исте речи да чује од Господара, ако се потруди. Труд је дакле, у погледу добра оно што нас узвишава пред Богом. То, дакле, и мене и ове свештенике и ђаконе, поготово што њихов назив и значи служитељ, да опомиње на ту реч Господњу. Служењем ближњима задобићемо од Њега награду и признање да смо вредни и мудри управитељи Његови. То дакле, брате Владимире (но-

ворукоположени ђакон), да буде стална реч пред очима твојим духовним и да служењем својим као ђакон, а и ако се удостојиш вишег чина, служењем својим да стичеш пред Богом величину, и ја и ти и сваки правослазни хришћанин. То је оно што је најважније.

И још, да смо сви ми сарадници Божији. Што можемо ми да чинимо да и учинимо, јер нас је Бог обдарио тим талантима зато да би их увећали и били корисни ближњима. Оно пак што наше време износи пред нас а превазилази наше снаге, то је по речи Господњој коју данас прочитамо на томе рукоположењу и свагда на рукоположењу сваког свештеног чина, да Божанска благодат увек оно што је немоћно лечи и недовољно допуњује. То је утеха и за нас свештенике и пастире, да Бог од нас очекује више него што можемо, а Он нам је дао снагу и зна колика је и Он пред нас износи задатке нашег времена, Он зна колики су они и да ли превазилазе, превршавају нашу снагу. Ако су они већи од наше снаге, Он ће по овим речима, додати од Себе оно што нам недостаје. То је за нас утеха, стабилност, да се не пружамо, што каже Свети Василије Велики, оное што је изнад снаге, а да се не задовољавамо и не изговарамо оним што је испод снаге. Учинити што можемо, ни више ни мање. Више од тога, ако је потребно, учиниће Свесилни Бог, као што је чинио и прецима нашим.

Нека Господ помогне и нама који да нас представљамо српски народ и веру православну, да будемо достојни имена, православног имена Срба православних.

БЕСЕДА НА МАЛУ ГОСПОЈИНУ - Мананстир Ћелије 1966. год.

...Она Му је дала ту човешку природу, Она му је дала душу нашу, дала му срце наше, дала му тело наше, да би све то Он спасао, да би све то испунио Богом, да би све то очистио, осветио, обожио...

Данас је велики Празник, Свепразник, Мала Госпојина. А то значи мали Божић, јер се данас родила Пресвета Богомајка, Која нам Господа и Бога Христа родила. Отуд, овај Празник препун је радости. У безбројним данашњим молитвама и песмама непрекидно се наглашава да се данас рођењем Пресвете Дјеве Марије све и сва испуни радости. Све и сва, јер нам је Она - Бога родила.

Данас је и мали Ускрс, јер нам је Пресвета Богомајка родила телом Господа Христа. Телом којим Васкрсли из мртвих победи смрт, и све и сва испуни бескрајном радошћу. Јер шта је радосније за нас људе него да смрт буде побеђена, да смрт буде уништена, да нам Живот Вечни буде осигуран? А то је урадила Пресвета Богомајка родивши телом Господа Христа, телом коме је Господ дао васкрсну силу, дао бесмртност и Живот Вечни.

Данас је и мали Спасовдан, јер се родила Она која је дала тело Господу Христу, тело које је васкрсло из мртвих и узнело се на Небо и седи изнад свих Херувима и Серафима. Каква част за људско тело и каква радост за нас људе! А то је све чудесна заслуга Пресвете Богомајке, Која се родила на данашњи дан. Данас је и мали Духовдан, јер се родила Она која нам је дала Сина Божјег, Господа Христа, Богочовека, Спаситеља света, Који је испунио сав домострој спасења, узнео се на Небо и ниспослао Духа Светога, и основао Цркву на земљи, дао такорећи телу Богомајке душу небеску. Зато је данашњи Празник заиста Празник велике и неисказане радости.

Све је од Ње, Пресвете Богомајке; све што је Господ Христос учинио у овоме свету, од Ње је. Она Му је дала ту човешку природу, Она му је дала душу нашу, дала му срце наше, дала му тело наше, да би све то Он спасао, да би све то испунио Богом, да би све то очистио, осветио, обожио и тако човека, биће људско рођено испунио највећом радошћу, бесмртном радошћу, сверадошћу. А то, то је подвиг и дело Пресвете Богомајке. Све је у Господу Христу од Ње, сав Спас, сав Богочовек, сво Еванђеље Његово, сва Црква Његова, сви Светитељи, сви хришћани, сви праведници, ви и ми, данашњи хришћани. Све је то од Ње, од Пресвете Богомајке. И још, од Ње смо и ми хришћани Срби, прави и истински Срби.

У једној дивној нашој молитви пева се и вели се: "Данас би почетак спасења нашег". Данас, не на Божић, него данас, на дан рождества Пресвете Богомајке. Зашто? Зато што нам је Спаса Она родила. И родивши се на земљи, где, са Њом се већ јавља и почетак нашег спасења. Уствари, од данас почиње Божић, од данас почиње Ускрс, од данас почиње Богојављење, од данас почиње Преображење, од данас

почиње Духовдан, од данас почиње Црква, од данас почиње целокупно Хришћанство, од данас почиње мо и ми, ја и ви и сви Срби, и срећни и несрећни Срби. Јер, све што је велико, све што је свето у нашој историји, то је од Ње, Пресвете Богомајке. Од Ње сав Свети Сава, од Ње сав Свети Симеон, од Ње сви Свети Немањићи, од Ње сви Свети Српски Патријарси, Свети Српски цареви, Свети српски Србљи, Свети Српски сељаци, Свети Српски Мученици што гинуше за Крст часни и Слободу златну. Од Ње сви велики Српски Мученици до данашњега дана.

Погледајте, данас је Празник свете Студенице. Велики Немања и превелики његов син Свети Сава посветили су Студеницу, ту мајку свих наших светих задужбина - коме? Рождеству Пресвете Богомајке - данашњем великом и светом Празнику да би се и у српској души родило све што је блиставо, све што је еванђелско, да вечни поток Благовести Христове понесе сваку српску душу из овога на онај свет и принесе је Светом Престолу Тројичног Божанства. И највећи број светих задужбина наших посвећено је Пресветој Богомајци. Да, Она је заиста увек била и остала хранитељица, тј. чуварка и спаситељица рода Српског Христоносног.

И Она, родивши нам Бога Господа Христа, и давши све то што је Он донео свету, најславнија је од свих људских бића створених у свима световима. Најмоћнија, Најчистија, Најбезгрешнија. Гле, Она је изнад Херувима и Серафима, чистија и светија од њих. Људи, горе срца! Не бојте се ни греха, не бојте се ни смрти, не бојте се ни ђавола. Гле, пред нама и над нама је, испред нас и око нас, и свуда у свима световима Она - Пресвета свемоћна Богомајка. Јача од свих смрти, јача од свих грехова, јача од свих ђавола, јер нам је родила Победитеља смрти и Спаситеља Господа Христа. Зато Њено име, Њена личност, Њено присуство на небу и на земљи испуњује неисказаном радошћу сва створења Божја. Кроз Њу и од Ње Господ све спасава пакла, све спасава греха, свима се отвара Рај, свима се отвара Царство Небеско. О, каква радост имати испред себе, над собом, изнад себе, као вођу рода људског Пресвету, Преблагословену Матер Божју, Богородицу, Приснодјеву Марију. Све, све што је од Ње, спасење је наше.

Чарна данашња песма, дивни тропар, пун је божићне радости, пун је ускршње радости, пун је васељенске радости, пун је радости небеске. Казује нам сву тајну нашег спасења и казује нам тајну наше радости. Зашто ми православни толико волимо, толико поштујемо и толико се молимо Пресветој Богомајци? Јер у Њој, од Ње, за нас је све, за нас православне. Дивни тропар данашњи гласи: "Ро-

ђење Твоје, Богородице Дјево, објави радост цело-
ме свету. Јер из Тебе сину Сунце Правде, Христос
Бог наш. И разрушивши клетву, проклетство, даде
благослов. И уништивши смрт, дарова нам Живот
Вечни". Ето, ту је сво Еванђеље Спаса, сав домострој
спасења, сав Господ Христос, целокупно дело Њего-
во. Значи: у Њој - Пречистој Богомајци.

Од Ње и код Ње, ето, ми се спасавамо, ми Живот
Вечни добијамо, ми смрт побеђујемо. Сунце Прав-
де Господ Христос рађа се кроз Њу и из Ње у овоме
свету да одагна сваки мрак, сваку таму, да уништи
сваки пакао и да људима осигура бермртни Живот
Вечни, отвори сав Небески Рај и подари Царство
Небеско, и славу, и сва блага небеска. И ми, имајући
пред собом Богомајку као нашу Молитвеницу, као
нашу Посредницу пред Богом, као нашу Заштитни-
цу свакодневну и свакоћну, ми смо заиста моћни
и силни, ми хришћани. Знате ли када смо најмоћни-
ји, знате ли када је хришћанин свемоћан? Када је сав
прострт у молитви пред Пресветом Богомајком, ка-
да је сав поверен Њој, када свом душом својом иде
за Њом и служи Њој. Онда, онда ти си моћ, и си-
ла, и свесила! Нема моћи мрачне и страшне у овоме
свету која би могла да нашкоди твојој души и теби.
Нема смрти која те може отети из наручја Пресвете
Богомајке. Нема ђавола који може да се приближи
теби кад си ти предан Пресветој Богомајци.

А Она, Она је на небу и на земљи, непрекидно
служи Своме Божанском Сину. Шта је Њен живот
на земљи био? Служење Богу, служење Господу Хри-
сту. Шта је Њен живот на небу? Опет служење Го-
споду Христу, служење Богу. Непрекидно Богослу-
жење. Ето, то је Пресвета Богомајка, Пресвета Бого-
родица. И ми празнујемо Њу толико пута у години
и, боље рећи, сваки дан и сваки час Православна
Црква Је слави кроз безбројне песме и стихире на
свакодневним богослужењима. Непрекидно Јој слу-
жи. О, те дивне среће да и ти и ја учествујемо у томе!
И ми муцамо те дивне молитве и непрекидно при-
зивамо Њу за Заштитницу, за Молитвеницу свих
нас, васцелог рода људског и рода Српског. Сваки
празник је Њен. И данашњи празник је Њен. За нас
је то извор блакости, извор силе и у нас се улива са-
да с неба безбројна и неисказана Божанска сила.
Заступништвом и молитвама Пресвете Богомајке и
ми постајемо моћни и силни, моћни да сатремо сва-
ки грех који јуриша на нас или ниче у нама, у нашој
души, из наше грехољубиве природе. Зато је сваки
празник Пресвете Богомајке извор радости за нас.

Ми православни хришћани и на данашњи дан
прослављамо Њу Пресвету, Пречисту, Преблагос-
ловену, Владичицу нашу Богородицу. И ми, слу-
жећи Њеном Божанском Сину, служимо уствари и
Њој. Јер вршећи заповести Еванђеља Христовог, ми
показујемо своју љубав према Њему и потврђујемо
своју љубав. "Ко љуби мене, врши заповести моје"
(Јн. 14, 15, 23) - вели Спаситељ. И ми, вршећи за-
повести Исусовог Еванђеља, идемо за оствареним
и вечним Еванђељем Господа Христа, првим оства-
реним Еванђељем - Пресветом Богомајком. Шта је

Она? Оличење Еванђеља Христовог у роду људском,
најсавршеније оличење, савршеније од свих Свети-
теља, од свих Анђела, оличење свесавршеног Еван-
ђеља Христовог. Пресвета Богомајка, за нас хри-
шћане, за све православне хришћане, за сва небеска
бића. Пред њом трепте Херувими и Серафими, јер
је неизречено узвишенија од Херувима и драгоцен-
ија и скупоченија од Серафима. То је Она, највећа
вредност свих светова, највећа вредност и највеће
благо рода људског.

И зато све наше молитве, све молитве Право-
славна Црква лије и излива и шаље Њој. Све су те
молитве препуне славе Пресвете Богородице, и Она
је у свима молитвама увек испред свих нас. Као да
ходатајствује и посредује пред престолом Чуде-
сног Сина Свог, Господа Христа, да нас спасе греха,
да нас спасе смрти, да нас спасе пакла. И зато ми
православни хришћани толико величамо Пресвету
Богомајку. Никога више толико као Њу, после Ње-
ног Божанског Сина, Господа Христа. И како је увек
дивна, увек заносно лепа и моћна, она чудесна мо-
литва коју толико пута на дан понављамо у нашим
православним молитвама: "Помињући Пресвету,
Пречисту, Преблагословену, Славну Владичицу
нашу Богородицу и Приснодјеву Марију, са свима
Светима, сами себе иједан другог и сав живот свој
Христу Богу предајмо".

Не можемо ми предати живот свој Христу без
Ње. Само са Њом и са свима Светима ми можемо
ући у Царство Небеско, ући у Рај, и наследити сва
блага која је Господ Христос дошавши на овај свет
дао и даривао. Од нас тражи се само једно - вера. И
у вери молитва и љубав и служење Господу Христу
свим бићем и свом душом, свом снагом, свим срцем
својим. Заиста, Господ Који нам је донео толика бла-
га, Који нам је даровао Живот Вечни, даровао нам
најпре Пресвету Богомајку, Пресвету Богородицу,
Која нас је спасла после пада људског кроз нашу
праматер Еву, спасла нас греха, смрти, ђавола, кроз
Сина Свог Божанског. Њу нам је дао Он. Такву ра-
дост, такво благо кад нико се томе није надао!

И ми имајући та блага, како ћемо душу своју
људску, и савест, и цело биће своје најбоље употре-
бити у овоме свету и наћи најбољи пут и највећу
вечност и вредност за све то? Како? Само верујући
у Господа Христа и служећи Му кроз Пресвету Бо-
гомајку, вођени Њоме и предвођени. Нека би нас
Она увек крилила и чувала од свакога греха, од сва-
ке страсти, од сваке смрти, од сваког ђавола.

Нека би нас увек сигурним путем, путем моли-
тве, путем поста, путем милосрђа, путем љубави
еванђелске, путем кротости и смирености, водила
ка Сину Свој, и извела из овог света у онај свет и
увела у Царство Небеско. Да тамо заједно са Њом,
далеко од Ње, али увек присутни у Њој, слаavimo
Чудесног Сина Њеног Господа Христа. А и Њу, Пре-
свету Богомајку, Која је Њега родила, Њега, ту Све-
радост свих светова, ту Свевредност свих људских
светова. Њему преко Богомајке част и слава и сада
и увек и кроза све векове. Амин.

ДИДАХИ - УЧЕЊЕ ДВАНАЕСТОРИЦЕ АПОСТОЛА

Наука Господња народима преко Дванаесторице Апостола коју је превео Умировљени Епископ захумско-херцеговачки и приморски Атанасије (Јефтић)

I. (1) Постоје два пута: један живота, а други смрти, и велика је разлика између та два пута.

Пут живота је овај: прво, "љуби Бога који те је створио"; друго, (љуби) "ближњег свога као самога себе". И све што хоћеш да ти се не чини, и ти не чини другоме.

Наука пак ових речи је ова: "Благосиљајте оне који вас куну, и молите се за непријатеље своје", а постите за оне који вас гоне. Јер "каква вам је захвалност ако љубите оне који вас љубе? Не чине ли то и незнабошци? Али ви волите оне који вас мрзе", и нећете имати непријатеља.

"Удаљавај се од телесних и светских" жеља. Ако те ко "удари по десном образу, окрени му и други" и бићеш савршен. "Ако те ко потера једну миљу, иди с њиме две". Ако ти ко "узме хаљину, подај му и кошуљу". Ако ко узме од тебе оно што је твоје, не тражи му (натраг), јер не можеш. (5) "Свакоме који од тебе иште подај, и не потражуј (натраг)". Јер Отац хоће да свима дајеш од својих дарова. Блажен је онај који даје, сходно заповести, јер је он невин. Тешко ономе који узима. Ако пак неко узима зато што има потребу, такав ће бити невин; а ако узима онај ко нема потребе, биће суђен због чега и зашто је узео. Када буде притешњен, биће испитиван за то што је учинио, и "неће изаћи оданде док не врати и последњи динар". (6) Али и о томе (давању) је речено: Нека се озноји милостиња твоја у рукама твојим, док не познаш коме ћеш дати.

II. (1) Друга пак заповест (ове) науке (је):

"Не уби, не чини прељубе", не развратнички децу,

не чини блуда, не укради, не врачај, не употребљавај мађије, не убијај дете кад се зачне, нити га погуби кад се роди. (3) "Не пожели оно што је ближњег" (твога); "не заклињи се, не сведочи лажно", не клеветај, не буди злопамтљив. (4) Не буди двоједушан, нити двојезичан, јер двојезичност је замка смрти. (5) Нека реч твоја не буде лажна, нити празна, него испуњена делом. (6) Не буди грамзив, ни отимач, ни лицемер, ни злоћудан (= злобан), нити горд. Не смишљај зли савет на ближњег свога. (7) Не мрзи ниједног човека, него неке карај, за неке се моли, а неке воли више од душе своје.

III. (1) Сине мој, бежи од сваког зла и од свега што му је слично. (2) Не буди гневљив, јер гњев води убиству; нити буди завидљив, ни свадљив, ни напрасит, јер од свега тога рађају се убиства. (3) Сине мој, не буди похотљив, јер пожуда води у блуд; нити бесраман у речима, нити бестидан очима, јер се од свега тога рађају прељубе. (4) Сине мој, не буди погађач (= врачар), јер то води идолопоклонству; нити бајалац, ни астролог, ни лажни очишћивач (= заклињач), и немој то ни гледати [ни слушати], јер се од свега тога рађа идолопоклонство. (5) Сине мој, не буди лажљив, јер лаж одводи у крађу; нити среброљубив, ни славољубив, јер се из свега тога рађају крађе. (6) Сине мој, не буди роптач, јер то води хули; нити самонаметљив, ни злоуман, јер се од свега тога рађају хуле.

Него буди кротак, јер "кротки ће наследити земљу". (8) Буди дуготрпељив и милостив и безазлен и миран и добар, и свагда имај страх од речи које си

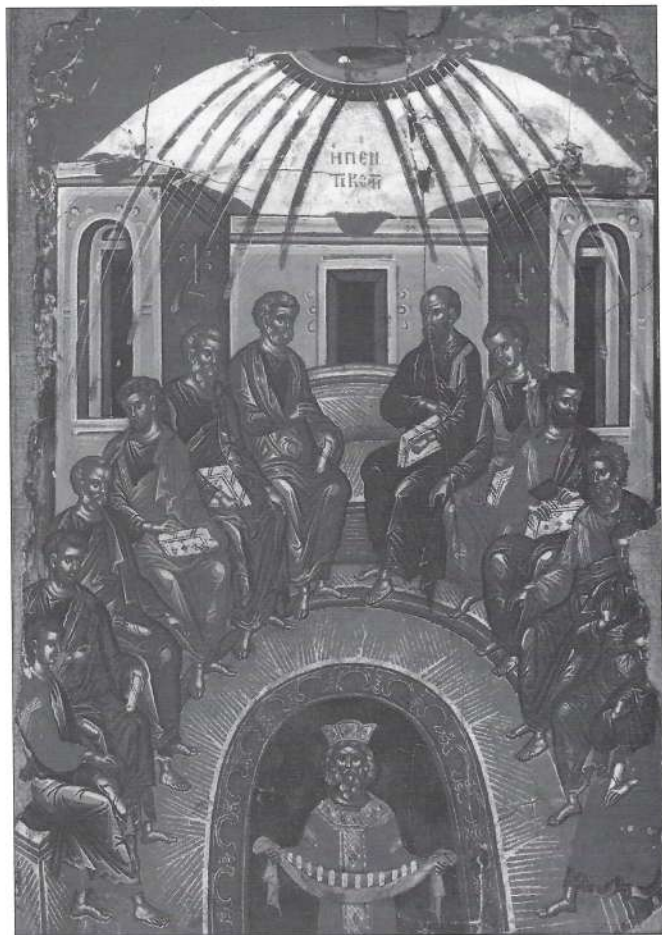

чуо. (9) Не преузноси се, нити дозволи души својој дрскост. Нека се душа твоја не дружи са високима (=на положајима), него се дружи са праведнима и смиренима. (10) Све што ти се догађа примај као добро, знајући да без Бога ништа не бива.

IV. (1) Сине мој, сеђај се и дању и ноћу онога “који ти говори реч Божију”, и поштуј га као Господа, јер тамо где се проповеда Господство (Божије), тамо је и Господ. (2) Сваки дан тражи лице светих, да би налазио спокојство у речима њиховим. (3) Не стварај раздора, него завађене мири. Суди праведно, и не гледај ко је ко кад треба (некога) због преступа покарати. (4) Не буди двоједушан, да ли ће (нешто) бити или неће.

Не буди (такав) да за примање имаш руке испружене, а за давање стиснуте. (6) Ако имаш нешто (да даш) што је рукама твојим (стечено), подај то за откуп грехова својих. (7) Немој се устезати да даш, нити када даш да жалиш, јер ћеш познати ко је Добри наградодавац. (8) Не избегавај онога ко је у немаштини; све што имаш подели са братом својим, и немој рећи да је (нешто) твоја сопственост. Јер ако сте заједничари у бесмртноме, колико ли већма у смртним (стварима)?

Не дижи руку своју од сина свога или кћери своје, него их од младости учи страху Божијем. (10) Не заповедај у љутњи својој служи своме или слушкињи, који се у истога Бога надају, да не (престану) бојати се заједничког вам Бога, јер Он не долази да позове гледајући на лица, него на оне које је Дух

(Свети) припремио. (11) Ви пак слуге, подчините се господарима својим као слици Божијој, с поштовањем и са страхом.

Мрзи на свако лицемерје и на све што није угодно Господу. (13) Не остављај заповести Господње, него држи оно што си примио, “ни додајући ни одузимајући”. (14) У Цркви исповедај грехе своје, и не приступај молитви својој са савешћу нечистом. То је пут живота.

V. (1) А пут смрти је овај:

Пре свега (тај пут) је зао и проклетством испуњен. (Јер на њему су): убиства, прељубе, похоте, блуд, крађе, идолопоклонства, мађије, врачарије, отимачине, лажна сведочења, лицемерја, двоједушност, подмуклост, гордост, злоба, самовоља, грамзивост, срамотне речи, завист, дрскост, надменост, охолост, [не(бого)бојажљивост].

(Тим путем иду): прогонитељи добрих, мрзитељи истине, љубитељи лажи, они који не знају плату праведности, који се не држе добра нити суда праведног, који бдију не на добро него на зло, од којих је далеко кротост и трпељивост, који не милују сиромаха, који не саосећају са паћеником, који не познају свога Створитеља; убице деце (своје), упропаститељи створења Божијег; који окрећу лице своје од потребитога, који вређају већ увређенога; улизице богатима, неправедне судије сиромашнима; препуни свакога греха. Спасите се, децо, од свију таквих.

VI. (1) Пази да те неко не заведе са овога (правога) пута науке (Господње), јер те (такав) учи мимо Бога. (2) Ако можеш носити сав јарам Господњи, онда ћеш бити савршен; а ако не можеш, колико можеш, толико и чини.

Односно пак (употребе) хране, држи оно што можеш, али се особито чувај (да не једеш) од жртве идолске, јер је то служење мртвим боговима.

VII. (1) А односно Крштења, овако крштавајте:

Пошто претходно све ово кажете (=поучите), “крштавајте у име Оца и Сина и Светога Духа” у текућој води. (2) Ако ли немаш текућу воду, крштавај у другој (води). Ако не можеш у хладној, онда у топлој. (3) А ако ни једне ни друге немаш, онда излиј воду на главу три пута у име Оца и Сина и Светога Духа. (4) А пре Крштења нека претходно посте онај који крштава и крштавани, и ако неки други могу. А наредићеш крштаваноме да пости један или два дана раније.

VIII. (1) А постови ваши нека не буду са лицемерима. Јер они посте понедељак и четвртак у седмици, а ви постите среду и петак.

И не молите се као лицемери, него као што је Господ заповедио у Јеванђељу, овако се молите:

Оче наш који си на небу, да се свети име Твоје; да дође царство Твоје; да буде воља Твоја и на земљи као на небу; хлеб наш насушни дај нам данас,

и опрости нам дут наш
као што и ми опраштамо дужницима својим,
и не уведи нас у искушење,
но избави нас од злога.
Јер је Твоја сила и слава у векове!”
Три пута дневно тако се молите.

IX. (1) А односно Евхаристије (=Литургије),
овако чините благодарење:

Прво за чашу (говорите):
Благодаримо Ти, Оче наш,
за свету лозу Давида слуге Твога,
коју си нам објавио кроз Исуса Сина Твога.
Теби слава у векове!

А за хлеб који се ломи (говорите):
Благодаримо Ти, Оче наш,
за живот и познање (.),
које си нам објавио кроз Исуса Сина Твога.
Теби слава у векове!

Као што је овај хлеб (који ломимо)
био расејан по горама,
и сабран постаде један,
тако нека се сабере Црква Твоја
са крајева земље у Царство Твоје.
Јер је Твоја слава и сила
кроз Исуса Христа у векове!

А од ваше Евхаристије (=Литургије) нека нико
не једе нити пије, осим крштених у име Господње;
јер о томе је и рекао Господ: “Не дајите светиње пси-
ма”.

X. (1) После пак причешћивања, овако благода-
рите:

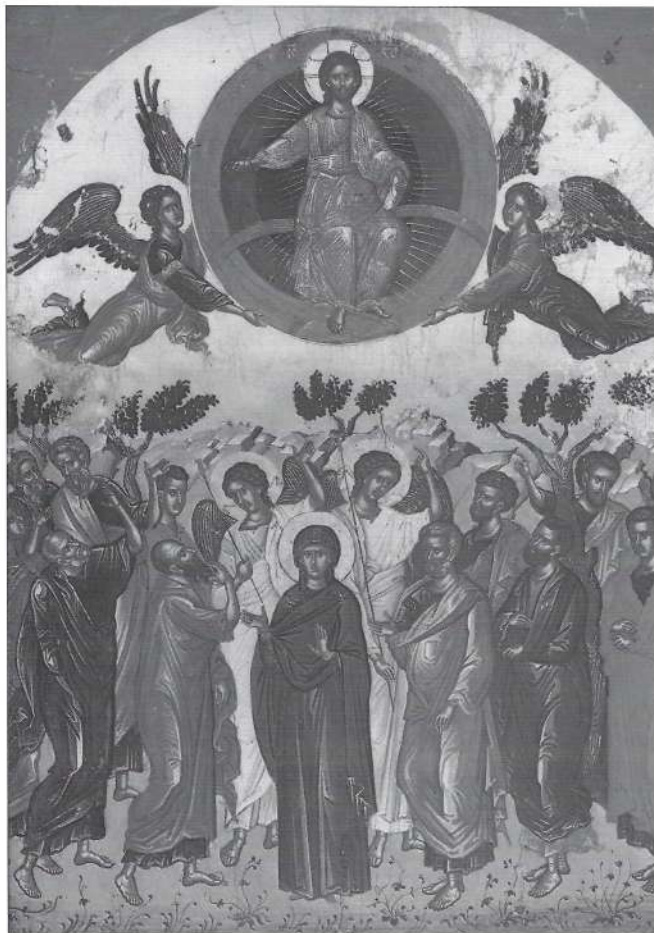
Благодаримо Ти, Оче Свети, за свето Име Твоје
које си настанио у срца наша,
и за познање и веру и бесмртност,
које си нам објавио кроз Исуса Сина Твога.
Теби слава у векове!
Ти си, Владико Сведржитељу,
све створио ради Имена Твога,
и дао си храну и пиће људима на уживање,
да би Теби благодарили;
нама пак даровао си духовну храну и пиће
и живот вечни кроз Сина Твога.
Пре свега благодаримо Ти што си Моћан.
Теби слава у векове!
Опомени се, Госпode, Цркве Твоје,
да је избавиш од сваког зла
и да је усавршиш у љубави Твојој;
и сабери је од четири ветра, њу - освећену,
у Царство Твоје, које си јој припремио.
Јер је Твоја сила и слава у векове!
Нека дође Благодат Твоја, и нека прође овај свет.
Осана Богу Давидову!
Ако је ко свет, нека приступи,
а ко није, нека се покаје.
Маран ата\ Амин!

А пророцима дозволите да благодаре, колико
хоће.

XI. (1) Ако (вам) пак ко дође и учи вас свему
овоме што је напред речено, примите га. (2) А ако
тај који учи скрене, и почне да учи другу науку да
би покварио (ову науку), онда га немојте слушати; а
ако (учи) да би умножио правду и познање Господ-
ње, примите га као Господа.

А односно апостола и пророка, сходно запо-
вести Јеванђеља овако чините: (4) Сваки апостол
који долази к вама нека буде примљен као Господ.
(5) Али нека не остаје више него један дан; ако пак
буде потребе, онда други дан. А ако остане три да-
на, онда је лажни пророк. (6) А апостол кад одлази
(од вас) нека ништа не узима осим хлеба, колико до
(идућег) преноћишта; ако пак тражи и новаца, онда
је лажни пророк.

И сваког пророка који говори у Духу не иску-
шавајте и не судите, “јер ће се сваки грех опрости-
ти”, а овај се грех “неће опростити”. (8) Али није
сваки који говори у Духу пророк, него ако има и
понашање (= врлине) Господње. По начину, дакле,
понашања распознаје се лажни пророк од пророка
(правог). (9) И сваки пророк који у Духу одређује
трпезу (=поставља је за сиромашне), неће јесте од
ње, иначе је лажни пророк. (10) А сваки пророк ко-
ји учи истини, ако не твори то што учи, лажни је
пророк. (11) Сваки пак пророк опробани, истини-
ти, који изграђује тајну Цркве у свету (= подвизава
се за свесветску тајну Цркве), а не учи да се чини

све оно што он чини, нека не буде осуђиван од вас, јер он са Богом има суд; јер тако исто су чинили и стари пророци. (12) А ако неки каже у Духу: дај ми новаца или нечега другога, таквога немојте слуша-ти. Ако пак каже да се да за друге који оскудевају, нека га нико не осуђује (за то).

XII. (1) Сваки који долази у име Господње, нека буде примљен; после пак испробавши га дознаћете (какав је), јер ћете имати (толико) разборитости да разликујете десно и лево. (2) Ако је тај који вам долази пролазник, ви му помозите колико можете, али нека не остаје код вас више од два или три дана, ако је то потребно. (3) Ако пак хоће да се настани (код вас), а зна неки занат, нека ради па нек једе. (4) А ако не зна заната, ви по вашој разборитости постарајте се како не би с вама живео беспослен хришћанин. (5) Ако он неће тако да ради, такав је христотрговац (^;). Чувајте се од таквих.

XIII. (1) Сваки истинити пророк, који хоће да се настани код вас, достојан је хране своје. (2) Тако исто и истинити учитељ достојан је и он као радник хране своје.

Сваку првину од плодова пивнице и са гумна, од стоке и оваца, узми и дај првину пророцима, јер су они првосвештеници (=епископи) ваши. (4) А ако немате пророка, дајте сиромашнима. (5) Ако спре-маш хлебова, узми и подај првину (од њих), по за-повести. (6) Исто тако, кад отвориш суд са вином или уљем, узми првину и дај пророцима. (7) И од новаца, и од одеће, и од сваког имања, узевши први-ну, колико сам сматраш, подај по заповести.

XIV. (1) А у недељу Господњу, сабравши се зајед-но, ломите хлеб и вршите Евхаристију (=Литурги-ју), исповедајући претходно грехе своје, да би жртва ваша била чиста. (2) Сваки пак онај који има спор са другом својим нека не долази на сабрање са вама, докле се не измире, да се (тима) не упрља жртва ва-ша. (3) Јер је то она (жртва) за коју је Господ рекао: "У сваком месту и времену приносићете ми жртву

чисту, јер сам ја Цар велики, говори Господ, и Име је моје чудесно међу народима".

XV. (1) Изаберите себи епископе и ђаконе до-стојне Господа, људе кротке и несреброљубиве и истините и проверене, јер вам они служе службу пророка и учитеља. (2) Немојте их, дакле, пренебре-гавати, јер су они ваши достојанственици (=часни) са пророцима и учитељима.

Исправљајте једни друге, не у гњеву него у миру, као што стоји у Јеванђељу; а са сваким оним који греша против другога нека нико не разговара, нити га слушајте, докле се не покаје. (4) А ваше молитве и милостиње и сва дела (ваша) чините тако као што стоји у Јеванђељу Господа нашег.

XVI. (1) Стражите над животом вашим; "све-тилници ваши нека се не угасе, и бедра ваша нека не ослабе, него будите спремни; јер не знате часа у који ће Господ ваш доћи". (2) А сабирајте се чешће зајед-но, тражећи оно што одговара (= приличи) душама вашим. Јер вам неће користити све време вере ваше ако се у последње време не покажете савршени.

Јер ће се у последње дане умножити лажни про-роци и упропаститељи, и овце ће се претворити у вукове, и љубав ће се преокренути у мржњу. (4) Јер када безакоње буде расло, људи ће једни друге омр-знути и прогонити и издавати. И тада ће се јавити обмањивач света (= козмопреварант) као син Бож-ји и чиниће знаке и чудеса, и земља ће се предати у руке његове, и чиниће безакоња (каких никада од века није било). (5) Тада ће род људски доћи у огањ испитивања, и "саблазниће се многи и пропасти, а они који претрпе (издрже) у вери својој, спашће се" од тог проклетства.

И тада ће се појавити знаци Истине: најпре знак отварања (=знак појаве Господње) на небу, затим знак гласа трубе, и трећи (знак): васкрсење мртвих. (7) Но не свих (заједно), него као што је речено:

"Доћи ће Господ и сви свети с Њиме".

Тада ће свет угледати Господа где долази на облацима небеским".

ОСЛОНИМО СВОЈУ ДУШУ НА ДУХОВНЕ ОСНОВЕ СВЕТА

Беседа одржана на празника Сабора светог Архангела Михаила и осталих бестелесних сила у храму у Костајници

Сваки празник, драга браћо и сестре, подсећа нас на нешто значајно или посебно значајно у историји Цркве Христове. Сви празници заједно подсећају нас или на саме духовне основе света и живота. Кад славимо светитеље, сећамо се живота и рада живих сведока Божијих, војника Цркве Христове, који су светлили и просвећивали и осветљавали стазе живота на путу до Бога. Они су одолевали искушењима, уздизали се изнад свога времена и често постајали савест својих савременика и иза своје смрти деловали на векове после себе. А када славимо велике Господње празнике, као што су Божић, Богојављење, Цвети, Ускрс, Вазнесење и Духови, присећамо се великих тренутака из живота нашег Спаситеља и нашег спасења. Сви празници нас подсећају и на оне неухватљиве, само у вери и смирењу доступне духовне основе света и живота. И тада у радости своју душу ослањамо на њих.

Данас Црква слави Свете Арханђеле и анђеле, бестелесне силе небеске. Овај празник нас подсећа на духовни свет, на ону, да тако кажемо, духовну Вациону, створену пре ове наше материјалне, али која постоји и паралелно са овом нашом. То је један свет друкчијих основа и друкчије садржине, друкчије организације од овог нашег видљивог света. У том свету су све живе душе, свеци и наши преци, сви они који су кроз капију смрти ушли у духовно Царство Божије. Живимо у једном времену, када се и с ове стране религије и веровања, у име науке и тананих њених сазнања, говори и мноштву светова, чак и с невидљивом „антисвету“ који за нас невидљив постоји са овим нашим! Он је ту, али га не видимо. Он има своју грађу али неухватљиву у наша чула и недоступну нашем опиту. Па ипак, тај свет постоји! Није то тај наш духовни свет, то наше Царство Божије, али такво веровање и тврђење долази од оних који свет мере чулима и лењиром, који га изражавају математичким формулама, симболима физике и милионима светлосних година!

Да, драга браћо и сестре, слика света се стално мења пред нашим очима. И чини ми се да није далеко дан када ће се човек помало стидети својих некадашњих порицања и своје упорности да се пориче духовне основе света и духовно порекло живота. Биће му жао због раније искључивости и настраности у сагледавању изворних тајни и истина живота. Када изговоримо неку реч, не мислећи да је она сасвим нестала тамо где се изгубио звук, који је кроз материјални свет носи. И после њеног физичког нестанка, она живи и може је неко наш ухватити и чути на далеким ширинама света, широм његових континената. Примиће је ношену невидљивим та-

ласима. Није ово фантастика, него наука, тема дана, данас више него ли јуче, а сутра и прекосутра више него ли данас. Не умиру ни наше наде ни наше жеље, као што не умире душа која их носи. Не нестаје оно што стоји или што зрачи из материје, али не нестаје ни оно што настаје и зрачи из човекове душе.

Чудесан је овај свет, драга браћо и сестре. Чудесан је у свим димензијама, у свим дубинама и ширинама своје егзистенције. Нека се нико од нас не саблажњава причама да су овај овакав свет и живот на њему постали игром слепих сила. Ко то поготово може тврдити за човека, чији се дух простире просторима Вационе, даље од домета очију, до неухватљивих даљина до којих допире феномен зван светлост. Често се говори како је живот настао у некој далекој давнини, негде на обалама топлих мора и других вода, где се више случајно него ли организовано, здружише неке масне честице, и оне одмах дадоше своје потомство, у чудесној организацији настајања и наслеђивања! Из ових случајних наста-

Хрватска Костајница 1910. год.

нака, развише се, ето, чудесна кола живота, све до човека, све до ове његове чудесне драме, до историје која и нас собом носи и доспесмо до висина човековог духа и до свих домета и долета његових у овом нашем времену.

Одрага браћо и сестре, живот је, као и свет, задат пре него ли је постао. И ова наша Планета припремана је да га прихвати, као што жива бића, доласком на свет, стасају за нове животе, за нове генерације.

Али, драга браћо и сестре, човек ће у гордости својој далеко пре прихватити бајку него ли логику, далеко пре игру случаја, него ли плански захват разума, а понекад пре апсурд него ли здрав разум! Јер веровати да су свет и живот настали у времену без Бога, без Створитеља, исто је као када би неко објашњавао настанак неког града без човека! Као, ето, муње и ветрови сабрали и сагоревали вапненац, гасили креч, урагани наносили песак и друге материјале, градили дворове и фасаде, просећали тргове и улице, обликовали високу уметност и друге лепоте овог Божијег света. Па ипак, када би неко нешто овако тврдио, лако бисмо га прогласили лудим, или, нешто блаже, назвали бисмо га неразумним занесењак. Али зато, некада ће се понеко олако дивити некоме ко слично тврди о настанку овог Града Божијег, овог чудесног света, ове наше Земље са којом летимо кроз просторе Свемира.

Као да у човеку постоји неко исконско проклетство Ку његовом односу према Богу и вечитим истинама света и живота. Није тешко казати да је свет настао после експлозије неког, као се то зове, „праатома“, малог, али тешког као цела Вациона. Тај „праатом“ је одједном експлодирао, па су се на свима зрацима експлозије у простору створили светови, па и овај наш Сунчев систем. Па и кад би то била истина (па и нека је!), зар се и овде свом силином

здраве памети и логики не поставља питање, откуда и тај „праатом“ и у њему клица светова, па и идеја човека ове планете, његових генија, његове драме и његове бурне историје?

Човек је, драга браћо и сестре, позван да иде кроз живот у достојанству разумног бића. То је призивање његово. То је од Бога у њему. Позвани смо да у страхопоштовању и дивљењу према Творцу вером и знањем усмеравамо ум свој и срце своје према неухватљивим вечним истинама света и живота. А те истине увек ће остати и област вере и област знања. Све што је проистекло из Вечности неухватљиво је за наш, ма колико био узвишен и надарен, људски ум. Оно што је у свету Божије, увек ће остати област вере. Није случајно Бог живу веру проткао са радосћу, јер је баш та радост од живе вере, знак да је вера интимни, унутрашњи, целосни и незамењиви однос душе према Богу. Зато живом вером ослањамо душу своју на вечне и неизменљиве основе живота.

Овај празник највише нас подсећа на оне духовне, вечне основе света и живота. Свуда око нас постоји и мртва и организована материја. Она је жива у живим бићима. Али постоје и механичке и живе силе. Механичке силе су гравитација која држи свет у целини. Механичка сила је и она струја која кроз жице пали светла у нашим домовима. Ту су силе које зовемо магнетизмом и разним радијацијама. Али све те механичке силе, изнад којих се пробија и у које прониче, људска душа, не носе живот, само му служе. Оне су мртве и не могу оживети. Остају увек оно што јесу.

Човекова душа не само да је жива сила, него из ње се рађају нове живе снаге, живе силе. Ту је ум који обухвата Вациону. Ту је мисао која лети до и до иза граница сазнања. Ту је, једном речју, човек, нешто посебно на овом свету.

Гудбина наша, драга браћо и сестре, није везана искључиво за тле по којем газимо, ни за просторе које освајамо. У човеку се испреплићу вечност и време, прошлост и садашњост, све нити живота од прапредака и све могућности до краја његове историје. У човеку се стално срећу живот и смрт. Сваког дана смрт уништава милионе ћелија у нашем организму, али их живот поново ствара. Отима се смрт и о нашу душу, којој увек прети морална смрт. Живот наш је у сталном рађању новог, али и у сталној опасности од смрти. И ако смо чулима везани, просто уткани у овај свет, не смемо се сасвим подати ни свету ни чулима. У чулности замире духовни живот. У оковима света, душа се губи.

„Ако се ко не роди одозго, не може видети Царства Божијег“, казао је Спаситељ (Јов. 3,3). И још је додао: „Рођено од тела, тело је, а шта је рођено од Духа, дух је“ (Јов. 3,5).

Ово су велике истине и велике обавезе за човека, јер Царство небеско се на силу задобива. Узалуд нас обасјава сунце, ако оно не може да његове зраке претвори у светлост дана. Без те светлости, сви су нам кораци несигурни, оријентација скоро никаква, немоћ пред светом потпуна. Кажу људи да они којима је у подмаклим годинама интервенцијом медицине дат очињи вид, виде свет као чудо, као лепоту неописиву и живе у радости неизмерној. Али духовно слепило често нам заклапа очи за лепоте и за истине овога света, па ходамо по свету као духовни слепци.

Ето, о томе се ради, драга браћо и сестре. Ради се о томе, да прогледамо! Можда више него ли неки други празник, дан Светих Архангела нас упућује на будност. Да се не подамо гордости која унаказује и извитоперава душу. Да се не подамо мржњи и нетрпељивости које заслепљују и унесрећују човека. Да срце своје љубављу отварамо за Љубав Божију, која обogaћује душу, снажи ум и окривљује га за сагледање непролазних истина света и живота. Само је љубавни живот леп. Само тамо где је љубав, воља ствара у радости. Списатељ је дошао да човека изнутра препороди, да га измени, да га ослободи, најчешће од њега самог! Наш унутрашњи, духовни живот је стварна подлога наших схватања и нашег понашања.

Живимо у времену које је човеку у развијеним земљама света много дало у стандарду и задовољностима.

Али тај човек најчешће није срећан. Често је изнутра празан, духовно крајње сиромашан, сав изгорео у себичности и у самољубљу. Ако наша модерна цивилизација не схвата да је човек на првом месту морална категорија, она ће себе саму уништити. Љубав и истина оплемењује човека, а оплемењени човек оплемењује свој рад, ставља га у општу службу живота. Није само по себи велико оно што човек чини, него је велико или једно оно што он својим радом намерава!

Као православни хришћани позвани смо да светлимо, да се изнутра богатимо, да вером, молитвом и добрим делима обogaћујемо и украшавамо свој живот.

Костајница је древно седиште Цркве на подручју нашег Владичанства. Ту, у Комоговини било је прво службено седиште првог архијереја наше Епархије. Сама Костајница је била седиште епископа некадашњег костајничко-зринопољског Владичанства. Овде смо на врелу наше црквене историје. Овде сам много пута долазио и овде радо служим. Привлачи старина, привлачи традиција, привлаче и душе ваших храбрих предака који су ту живели, радили и Бога славили. Стара црква у Костајници да је остала у рату, била би и данас част нашој црквеној култури.

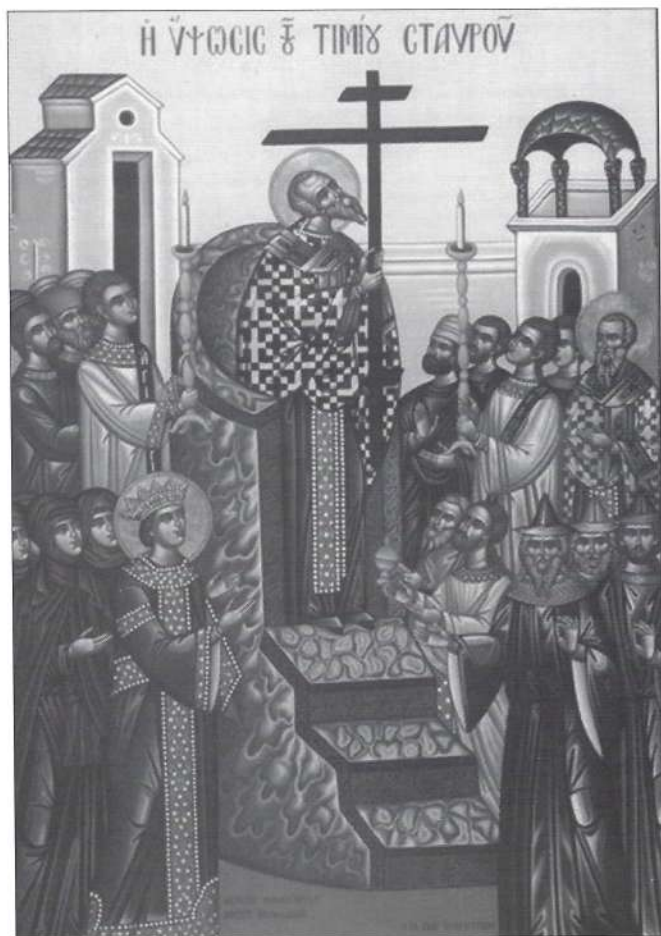
Ту с десне стране од улаза у цркву почивају кости једног костајничко-зринопољског владике. То је некадашњи митрополит жички, Алексеј Андрејевић, који је са Арсенијем четвртим прешао у Аустрију и касније постао владика поменуте Епархије. Када смо градили нову цркву, пронашли смо његов гроб, па смо његове кости пренели у нову цркву. Он је довршио и осветио стару костајничку цркву. Ту је био подигао и епископски двор. Ушао је у историју као најзначајнији архијереј костајничко-зринопољске епархије.

Данас сам вашем пароху поделио протојерејски чин. Одликовао сам и њега и вас. Јер са вама је градио ову нову цркву, са вама сарађује за добро Цркве. Позивам вас да и у будуће сарађујете, па и вама и вашем проти, о. Ђорђу Радовановићу, стављам на душу и на бригу обнову цркве ту у Курузарима. Срамота је како она изгледа, сада на асфалту, на очима света! Нека нам је свима увек Бог у помоћи. Амин!

ВОЗДВИЖЕЊЕ ЧАСНОГ И ЖИВОТВОРНОГ КРСТА ГОСПОДЊЕГ

...Цар метну часно Дрво на своја леђа да га однесе на његово пређашње место, и ношаше га цар, обучен у царску порфиру украшену златом и драгим камењем, и са царским венцем на глави...

За време свога царовања у Риму Максенције чинише многа зла народу: гоњаше и мучаше не само хришћане, него и своје незнабошце убијаше, и отимаше им имања, и срамоњаше благородне породице живећи беспутно. И целога Риму он беше веома тежак и одвратан због свог свирепог насиља и развратног живота. Стога Римљани тајно послаше молбу цару Константину који је тада са својом мајком Јеленом боравио у Британији молећи га да дође и избави их од овог насилника. Константин најпре написа Максенцију, пријатељски му саветујући да престане са насиљем. Али Максенције не само не послуша Константина и не поправи се, него постаде још гори, и устаде против самог Константина, не желећи га имати за себи равног цара, иако Константина беше изабрала на царски престо сва војска, док Максенције самовласно ступи на царски престо у Риму. Њега народ није хтео; за њега је било само неколико велможа, којима он беше обећао велике дарове и многе почасте; а Константин је био проглашен за цара по жељи свију.

Чувши да се Максенције не поправља него чини све већа недела, Константин скупи војску и крену

против њега. Но видећи да сила војске његове није велика, и још имајући у виду зла лукавства Максенцијева, Константин поче сумњати у свој успех. Знао је он да је Максенције пролио много људске крви ради враћања, и заклао на жртву демонима много деце, девојака и трудних жена, да би умилостивио лажне богове своје на које се надао. Знајући да Максенцију помаже и велика сила демонска, Константин се поче молити Једином Богу, који влада небом и земљом, кога почитује цео род хришћански, да му дарује победу над насилником. И када се он усрдно мољаше, њему се у подне јави на небу Крст Господњи, изображен звездама, који је сијао јаче од сунца, и на коме беше натпис: Овим побеђуј! - Ово видеше и сви војници, међу којима бејаше и војвода Артемије (који потом мученички пострада за Христа од Јулијана), и удивили се. Већина пак од њих уплашише се: јер код незнабожаца изображење крста бејаше знак несреће и смрти, пошто су смрћу на крсту били кажњавани разбојници и злочинци; стога се војници бојаху да ће им рат бити несрећан. И сам цар Константин бејаше у великој недоумици. Но њему се ноћу јави у сну сам Христос Господ, и поново му показа знамење часнога Крста што му се беше јавило дању, и рече му: Начини изображење овог знамења, и нареди да се носи пред пуковима, па ћеш победити не само Максенција него и све непријатеље своје.

Цар исприча доглавницима виђење своје, и позва веште златаре и нареди им да од злата, бисера и драгог камења направе часни крст по узору знамења које се јавило. Поред тога он заповеди целој војсци својој да сваки војник изобрази знак крста на свима оружјима, на шлемовима и штитовима.

Злочестиви Максенције, дознавши за Константинов поход у Италију на Рим, смело изађе са римском војском против великог Константина. Константин нареди да се пред пуковима његових војника носи часни Крст. И кад се сукобише са Максенцијем, Максенције силом часнога Крста би побеђен, и мноштво Војника његових би посечено, а сам Максенције наже бежати. Гоњен царем Константином он удари преко моста на реци Тибру, који он беше подигао, али се мост у том тренутку силом Божјом сруши, и бедни насилник потону у реци са својим војницима, као древни Фараон, и река се напуни коњаницима, коњима и оружјем. Велики Константин победоносно уђе у Рим, и сав народ га дочека са великом радошћу и почастима. А цар узношаше велику благодарност Богу који му силом часног и животворног Крста дарова победу над насилником. У спомен пак те преславне победе он постави усред

Рима на високом каменом стубу Крст, и написа на њему: Овим спасоносним знамењем ослобођен је овај град од насилничког јарма.

Други пут Константин је водио рат против Византинаца, чији мали град Византију беше основао неки Грк Визас у време цара јудејског Манасије, и назвао га по своме имену. Побеђен двапут од Византинаца, Константин бејаше у великој невољи.

И једне вечери, подигавши очи своје на небо, он виде звездама написану реченицу, која је гласила: Призови ме у дан невоље своје, и избавићу те, и ти ћеш ме прославити (Пс. 49, 15). Поплашен, он поново подиже очи на небо, и угледа, као и раније, Крст на небу, изображен од звезда, а око њега написано ово: "Овим знаком победићеш". - После тога, када у битци би ношен Крст пред војском, Константин победи непријатеље своје и узео њихов град Византију.

Трећи пут, када Константин беше у рату са Скитима на реци Дунаву, њему се опет јави на небу ово спасоносно оружје, и поново однесе победу, као и пре.

Познавши из тога силу распетога на крсту Христа и поверовавши да је Он једини истинити Бог, Константин се крсти у име Његово са својом уваженом мајком Јеленом, коју он као врло богољубиву посла у Јерусалим са великим благом да тамо тражи часни Крст Господњи. Отишавши у Јерусалим, царица Јелена обиђе света места, очисти их од идолских поганштина, и изнесе на светлост чесне мошти разних светитеља. Тада у Јерусалиму патријархом бејаше Макарије, који дочека царицу као што доликује. А блажена царица Јелена, желећи да пронађе сакривен од стране Јевреја животворни Крст Господњи, позва све Јевреје и замоли их да јој покажу место где је сакривен часни Крст Господњи. А када они стадоше одрицати да не знају, царица Јелена им запрети мукама и смрћу. Тада јој они показаше некога старца који се зваше Јуда, говорећи да он може показати царици оно што она тражи, пошто је син уваженог пророка. Но Јуда, иако много истјазаван, одбијаше да покаже место где је сакривен Крст Господњи. Тада царица нареди да га баце у дубоку јаму. Провевши у њој неко време, Јуда најзад обећа да ће казати шта зна. Онда га изведоше из јаме, и по Његовом указивању одоше на место где беше велики брежуљак, засут земљом и камењем, на коме римски цар Адријан беше подигао храм богињи Венери и у њему поставио идола. Јуда показа да је управо ту сакривен Крст Христов.

Царица Јелена нареди да се идолски храм сруши, а земља и камење раскопају и уклоне. И када се патријарх Макарије помоли Богу на том месту, разли се диван мирис, и одмах се указаше према истоку Гроб Христов и Голгота, и у близини њиховој нађоше закопана три крста, а затим и клинце којима је Господ био прикован на крст. А док они беху у недоумици, који би од три нађена крста био Христов, догоди се да у то време наиђе пратња са мртвцем кога су носили да сахране. Тада патријарх Макарије нареди онима што ношаху мртваца да стану, и

крстови бише полагани редом на мртваца. И када Крст Христов би положен, мртвац тог часа васкрсе и, силом божанског Крста Господњег, устаде жив. Царица с радошћу примивши часни Крст, поклонилу се и целива га, такође и сва царска свита њена. А неки, који због тескобе, не беху у стању видети и целивати свети Крст, молише да им се макар издалека покаже часни Крст да га виде. Тада патријарх јерусалимски Макарије, ставши на узвишици, подиже Крст показујући га народу. А народ викаше: Господе, помилуј! - Тако је почео празник Воздвижења (= подизања) часног Крста Господњег.

Царица Јелена узео за себе део часног дрвета Крста Господњег, као и свете клинце, а Крст положи у сребрни ковчег и предаде патријарху Макарију да се чува за будућа поколења. Тада Јуда са мноштвом Јевреја поверова у Христа, и крсти се, добивши на светом крштењу име Киријак. Доцније он би патријарх Јерусалимски, и при Јулијану Одступнику мученички пострада за Христа. А света царица Јелена нареди да се у Јерусалиму по светим местима граде цркве, и то најпре да се подигне црква Васкрсења Господа нашег Исуса Христа на месту где беху нађени Гроб Господњи и часни Крст. Потом она нареди да се у Гетсиманији, где се налазио гроб Пресвете Богородице, сагради црква у част часног Успенија Њеног. После тога благочестива царица подиже још осамнаест цркава и, украсивши их сваком красотом и снабдевши их свима потребама, врати се у Византију носећи део животворног дрвета Крста Господњег и свете клинце којима беше некада приковано тело Христово. Блажени цар Константин положи животворно Дрво у златан ковчег. Свете пак клинце: један света Јелена баци у Јадранско Море ради утишења страшне буре при повратку за Цариград; други - цар укова у свој шлем, трећи укова у ђемове на узди своје коњу, да се збуди речено пророком Захаријем: У онај ће дан бити на узди коњској - светиња Господу Сведржитељу (Зах. 14, 20); а четврти клин царица Јелена предаде на чување најприснијим саветницима царевим.

По повратку свете Јелене из Јерусалима у Византију, христољубиви цар Константин начини три велика крста, према броју јављених му у ратовима: прво у Риму, када потопи Максенција; друго у Византији, када је заузео; треће, када победи Ските на реци Дунаву. Сходно овим трима победама он начини од скупоченог материјала три часна крста, и написа на њима златним словима ове речи: ИС ХС НИКА, то јест Исус Христос побеђује. - Посведочавајући пред свима своју ревност за веру и иоказујући да је силом Крста победио непријатеље, цар постави један крст на узвишеном месту на источном тргу, други крст постави на врху пурпурног стуба римског на главном тргу градском, а трећи - на дивном мермерном постољу на житном тргу, где се због светог крста Христовог догађаху многа чудеса и знамења. А многи сведоче и то, да је анђео Господњи силазио с неба на то место ноћу у великој светлости, и обилазећи кадио часни крст, слатким гласом певајући трисве-

ту песму, па после тога опет узлазио на небо. То се догађало трипута годишње: месеца септембра, ноћу уочи Крстовдана; други пут - седмога маја, ноћу у спомен јављења Крста Господњег на небу; и трећи пут - у велики пост свете Четрдесетнице, у Крстопоклону недељу. И многи од побожних људи, који живљаху праведно и свето, виђаху ово силажење анђела и слушаху његово појање, и потом другима казиваху о томе.

Сада треба рећи неку реч и о томе, како је часно и животворно дрво Крста Господњег било једном заплењено од Персијанаца, па потом поново враћено у Јерусалим на радост верних. - За царовања византијског цара Фоке, персијски цар Хозрој покори Египат, Африку и Палестину, узео Јерусалим, и многе хришћане поби. При томе он опљачка црквене ризнице и утвари; између осталог он узео и ову скупочену ризницу - животворно дрво Крста Господњег, и однесе га у Персију. По смрти цара Фоке на престо ступи Ираклије. Ираклије покушаваше да победи Хозроја, али је при томе сам много пута био побеђен од њега, стога је тражио мир, но није га добијао од гордога непријатеља. Тада, налазећи се у великој невољи, цар стаде искати помоћ од Бога: он нареди свима вернима да врше молитве, бдења и постове, да их Господ избави од осионог непријатеља који се хвали да ће истребити све хришћане и хули: име Господње, да не би непријатељи рекли: "рука је наша веома јака и богови су наши силни", него да би незнабошци познали да је један истинити Бог и да Његовој крепости и сили нико не може противстати. - И сам цар мољаше се са сузама и постом великим. Затим скупивши све своје војнике и наоружавши се силом Крста, Ираклије са надом у помоћ Божију крену на Персијанце, и у битци са Хозројем победи га и натера у бекство. После тога цар Ираклије седам година пустоши Персијску царевину, заузимајући градове и села и односећи победе над многобројним пуковима Хозројевим. Назад Хозрој, не будући у стању одупрети се грчком сили, побеже из своје земље, и при прелазу преко реке Тигра он постави свог млађег сина Медарса за свога савладара. Ово наљути његовог старијег сина Сироеса, и он намисли да заједно убије и оца и брата, што он ускоро и уради. После тога Сироес, оставши наследник и владар Персијског царства, посла изасланство грчком цару Ираклију са молбом и многим даровима, изјављујући му покорност и молећи га да прекине пустошни рат. Тада цар Ираклије, закључивши мир са персијским царем, узео са собом животворно дрво Крста Господњег, које Хозрој беше запленио у Јерусалиму и које се четрнаест година налазило код Персијанаца.

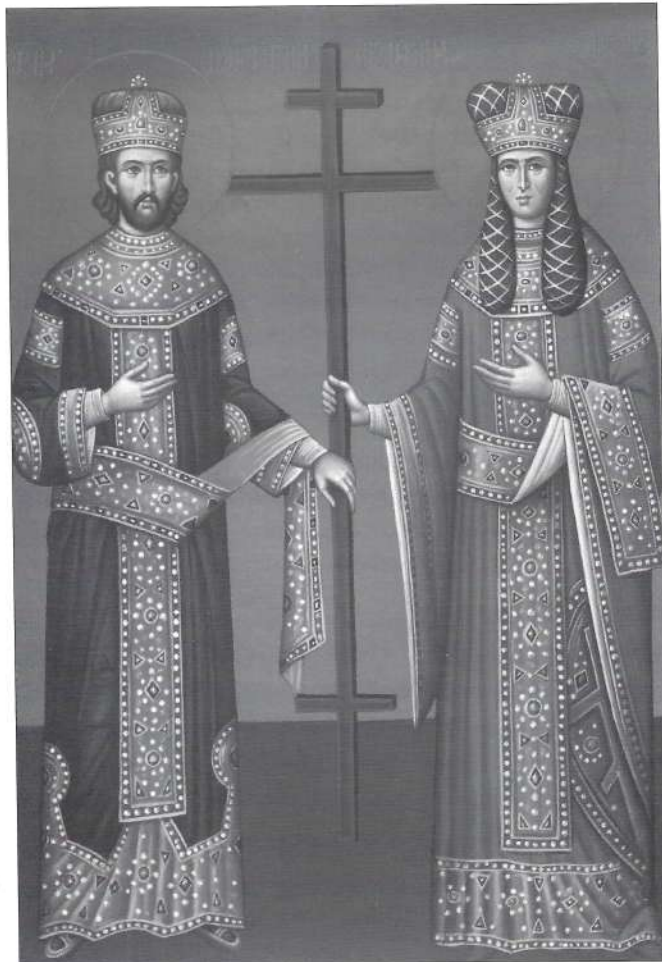
И врати се цар грчки са многим добитима, радујући се и славећи Бога због Његове велике помоћи. А када стиже до Јерусалима, цар метну часно Дрво на своја леђа да га однесе на његово пређашње место, и ношаше га цар, обучен у царску порфиру украшену златом и драгим камењем, и са царским венцем на глави. Но тада се догоди велико чудо: цар

наједан пут стаде на вратима којима се улазило на Голготу, и на запрепашћење свих не могаше ни корак крочити, држан силом Божјом. А патријарх јерусалимски Захарија, који са свима житељима Јерусалима беше изишао у сусрет цару са границима и палмама од саме Маслинске Горе, иђаше заједно са царем, и погледавши виде анђела Божјег који блистав као муња стајаше на вратима и спречаваше улазак. И рече му анђео: "Творац наш није гај Крст носио овуда на такав начин на какав га ви носите".

Видећи то и слушајући, патријарх се уплаши, и обративши се цару рече му: Знај, царе, да је теби, одевеном у богату и раскошну царску одећу, немогуће носити ово Свето Дрво, које је убоги Христос осиротевши ради нашег спасења, носио. Стога, ако хоћеш да га унесеш, подражавај Његово сиромаштво.

Тада цар скину са себе царску порфиру и венац, обуче се у просту и бедну одећу, и понесе сада без икакве сметње часно дрво светог Крста, идући бос, унесе га у цркву и постави на исто место, одакле га беше узео персијски цар Хозрој.

И би велика радост и весеље код верних због повратка Крста Господњег, и они ликовашу (као некад Израилци због повратка Ковчега Завета од Филистимљана) славећи распетог на крсту Христа, Цара славе, и поклањајући се подножју светог Крста Његовог. Нека је и од нас Њему част, слава и поклоњење, сада и увек и кроза све векове. Амин.

АКТУЕЛНОСТИ са интернет презентације епархије горњокарловачке

Конститутивна седница Црквеноопштинског савета у Малом Лошињу | 18. септембар 2012. г. | Након формирања Црквеноопштинског савета у Малом Лошињу, древном градићу једног од четири највећа острва Кварнерског залива, са благословом Његовог Преосвештенства Епископа горњокарловачког г. Герасима, у просторијама Српског народног вијећа одржана је прва конститутивна седница овог тела. Након чина призивања Светог Духа и полагања заклетве, члановима Савета се обратио протојереј-ставрофор Мићо Костић, парох ријечки, захваливши се будућим сарадницима на прихватању часне, тешке и одговорне дужности коју су примили на себе. Пожелевши сваког успеха у будућем раду, отац Мићо је отворио радни део седнице са предложеним дневним редом, на којем су се нашле тачке које се тичу окупљања верника и установљења богослужбеног поретка. У недостатку богослужбеног простора присутни су изразили спремност за адаптацију одговарајућег простора, који би се као привремено решење уредио за несметано богослужење. Обзиром да народ овог острва уистину има потребу за својим храмом, присутни су такође изразили најискренију жељу за изградњом храма, који је за овај верни народ увек био освећено поднебесје вере, наде и љубави. Искрпивши дневни ред, председавајући отац Мићо се захвалио сарадницима позивајући их на активно решавање разматраних питања, чиме је закључен рад прве седнице Црквеноопштинског савета у Малом Лошињу.

Света Архијерејска Литургија у Доњем Будачком | 02. септембар 2012. г. | На празник св. пророка Самуила свету архијерејску Литургију у манастирском храму св. апостола Петра и Павла служио је Његово Преосвештенство епископ даклатински г. Фотије уз саслужење надлежног епископа горњокарловачког г. Герасим и свештеномонаштва епархија даклатинске и горњокарловачке. Пре почетка свете Литургије, освећене су довршене фреске, које су иначе рад фрескописца Борислава Живковића и његових сарадника. Нако Литургије епископ Герасим је у својој беседи између осталог говорио о значају фресака. Такође присутнима се обратио и епископ Фотије говорећи на јеванђелску тему о злим виноградарима.

Успење Пресвете Богородице – сабор у манастиру Гомирје | 28. август 2012. г. | На прославу Успења Пресвете Богородице и ове године у манастиру Гомирје, традиционално окупио се велики број људи. Прослава је почела свечаним бденијем на навечерије празника. Сутрадан, на сам празник свету архијерејску Литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки г. Герасим уз саслужење свештеника и свештеномонаха ваљевске и наше епископије. Након Литургије извршен је трократни опход око манастирског храма, благосиљање славског жита и славског колача. Верницима се беседом обратио и Епископ Герасим говорећи о Пресветој Богмати, о њеном смирењу и поред тога што је родила Христа

и о њеном примеру истинског живота.

Полиција малтретира свештенство | 27. август 2012. г. | Протојереј Радослав Анђелић, иначе свештеник у Двору на Уни, доживио је велику непријатност од стране хрватске полицијске службенице на граничном прелазу Матијевићи. Наиме, при преласку границе свештеника поред редовне пасошке контроле затекла је још једна. Наиме полицајка која је пришла са друге стране његовог аутомобила је повишеним тоном и на дрзак начин почела да говори како Српска православна црква у Хрватској не смије и не може да истиче српску заставу испред цркве! Свештеник Радослав Анђелић, посјетио је полицајку да Црква има законско право да истиче своју заставу нарочито о великим празницима те да ће то и провјерити, на шта му је она узвратила: „Ја сам Вам то рекла и за убудуће је тако и тачка“ Након читане „лекције“ свештеник је узео своје документе, и наставио свој пут даље. Протојереј Радослав Анђелић пријавио је случај полицији одакле су одговорили да се извињавају и да ће полицијска службеница бити кажњена. Поставља се питање: До када ће српски народ, и то као национална мањина у демократској Хрватској, земљи вјерских и националних слобода трпјети увреде и понижења и да ли постоји адекватна казна за то???

Прослава светог пророка Илије у Блињи | 02. август 2012. г. | На празник св. пророка Илије а поводом храмовне славе у Блињи (Банија),

Његово Преосвештенство епископ горњокарловачки г. Герасим служио је свету архијерејску Литургију уз саслужење свештенства епархије горњокарловачке. По заамвоној молитви епископ Герасим благословио је славско жито и пререзао славски колач, након чега се обратио сабранима, честитавши храмовну славу и говорећи о лику св. пророка Илије. Након Литургије одржан је културно-уметнички програм, након ког је у просторијама месне заједнице приређена трпеза љубави.

Слава Богородичиног манастира у Д. Будачком | 25. јул 2012. г. | У навечерје престолнога празника манастира Богородице Тројеручице у Доњем Будачком – Горица, свечано бденије је служио Његово Преосвештенство Епископ орски и гајски г. Иринеј (Руске Православне Цркве) уз саслужење свештенства и монаштва. По завршетку бденија, у сећање на годишњицу упокојења првог Епископа горњокарловачког, митрополита Атанасија Љубојевића (1688 - 1712), одржано је предавање на тему: Атанасије Љубојевић његов лик, живот, дело, време пре и после њега. Предавање су одржали: г. Чедомир Вишњић, председник СКД Просвјета из Загреба, гђица. Ирена Смиљанић и протојереј-ставрофор Славиша Симаковић парох из Карловца. На сам да славе служена је света архијерејска Литургија којом је началствовао Епископ орски и гајски г. Иринеј уз саслужење домаћина Епископа горњокарловачког г. Герасима, свештенства и монаштва епархија: бањалучке, даклатинске и аустријско-

швајцарске.

По завршетку Литургије извршен је обред освећења славског жита и резања колача, након чега су се Епископи обратили народу уз пригодне беседе. Након беседа одржан је парастос блаженопочившим епископима епархије горњокарловачке: Лукијану Мушичком, Евгенију Јовановићу и Максимилијану Хајдину, у параклису Пресвете Богородице Тројеручице, након чега су земни остаци положени у новоподигнуту гробницу крај олтар манастирског храма. Поводом манастирских слава за све госте и вернике уприличена је трпеза љубави у манастирској трпезарији, где је господину Жарку Драгичевићу предузетнику из Београда и Ради Косановићу начелнику општине Крњак, у знак признања и захвалности за оданост својој светој Цркви и делатну љубав нарочито показану кроз свесрдну помоћ Епархији горњокарловачкој, додељено високо одликовање епархије горњокарловачке ордена Светих Новомученика горњокарловачких.

Ново рукоположење у Епархији

| 23. јул 2012. г. |

Дана 22. јула (недеља) Његово Преосвештенство епископ горњокарловачки г. Герасим служио је свету архијерејску Литургију у манастиру Богородице Тројеручице у Доњем Будачком уз саслужење јеромонаха Наума. Пре почетка Литургије Епископ је рукопроизвео Борислава Ковачевића, студента друге године Правосланог Богословског Факултета Универзитета у Београду у чин Чтеца. У наставку Литургије Епископ је рукоположио ипођакона Предрага Сушића, свршеног студента Православног Богословског Факултета у Фочи у чин ђакона. На крају Литургије Епи-

скоп се обратио народу, и упутио новопостављеног ђакона Предрага у важност ђаконске службе.

Млаквa у Лици прославила своју заштитницу, свету великомученицу Недељу

| 20. јул 2012. г. |

Данас на свету великомученицу Недељу 20.07.2012. год, Његово Преосвештенство епископ горњокарловачки г. Герасим служио је свету архијерејску Литургију у селу Млаквa у Лици, уз саслужење свештенства и монаштва Епархије горњокарловачке.

У својој беседи епископ Герасим је истакао важност трпљења и мученичког страдања за Христа, како је то поднела света великомученица Недеља, упоредивши и страдање парохијана у мученичкој парохији Млакви за време II св. рата, позвавши све Србе да остану верни својој светој Православној вјери, крепећи народ речима Христовим; "Није слуга већи од Господара својега" и „Ако вас свет мрзи знајте да је мене омрзнуо пре вас“. Владика се захвалио свим парохијанима који су својим добровољним прилозима помогли да се обнови овај прелијепи и мученички Храм свете великомученице Недеље. Радост народа је била утолико већа јер је задњи пут у овом Храму света архијерејска Литургија служена 1939. год. коју је служио свештенумученик Сава епископ горњокарловачки. После св. Литургије Епископ Герасим је обишао и село Липово Поље и посетио обновљен храм светогa Архангела Михаила и подржао даљу обнову тј. унутрашње уређење овога храма.

Прослава светог Саве Горњокарловачког

| 17. јул 2012. г. |

Прослава епархиског патрона светог свештенумученика Саве Горњокарловачког, отпочела је

вечерњим богослужењем са петохлебницом, у навечерије празника.

На сам дан успомене на св. Саву, свету архијерејску Литургију у манастиру Богородице Тројеручице у Доњем Будачком служио је Његово Преосвештенство епископ горњокарловачки г. Герасим уз саслужење више свештеника наше епархије.

Прије Литургије епископ Герасим са свештенством извршио је велико освећење саборног манастирског храма св. апостола Петра и Павла.

Кумови на данашњем освећењу били су: г. Младен Милановић и његов син Игор Милановић. За несобичну помоћ епархији горњокарловачкој а на предлог управе манастира Богородице Тројеручице, г. Младену Милановићу додељено је највише одликовање епархије горњокарловачке ордена светих Новомученика горњокарловачких.

Након Литургије освећено је славско жито и пререзан славски колач а за вернике је у манастирској трпезарији припремљена је трпеза љубави.

Такође данашњој прослави епархијеске славе билу су присутни: Његова Екселенција амбасадор Р. Србије у Хрватској г. Станимир Вукићевић, конзул Р. Србије у Риједи г. Зоран Поповић, Председник Просвјете г. Чедомир Вишњић као и начелник општине Крњак г. Раде Косановић.

Петровдан у Милићима (Словенија)

| 13. јул 2012. г. |

На Петровдан 12. јула 2012. године Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Г. Герасим служио је свету архијерејску Литургију у храму светих Апостола Петра и Павла у селу Милићи у Белој Крајини, а поводом његовог 100-годишњег јубилеја. У знак признања и захвалности за велику оданост својој Светој Цркви и

делатну љубав нарочито показану кроз свесрдну помоћ Епархији горњокарловачкој, Епископ Герасим одликовао је господина Симу Селаковића орденом Светих Новомученика Горњокарловачких и такође доделио захвалницу Општини Чрномељ. Након празничног поучног слова, Епископ је поздравио и високо уважене госте: преподобног архиђакона Марка секретара канцеларије Светог Архијерејског Синода СПЦ-е, дојупана Општине Чрномељ, представницу за заштиту споменика Републике Словеније, госпођу Маринуку Дражумерић, жупника жупе Адлеша, господина Винка те многобројне вернике који су се окупили на овој свечаности.

Епископ се потом упутио у посету најстаријем житељу овога села, баки Зори Милић која такође ускоро пуни свој јубиларни 100-ти рођендан.

Храмовна слава у Топуском

| 08. јул 2012. г. |

На празник рођења светог Јована Крститеља а поводом храмовне славе, Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки г. Герасим служио је свету архијерејску Литургију у храму у Топуском, уз саслужење свештенмонаха и свештеника наше Епархије. После Свете Литургије освећено је славско жито и пререзан славски колач, након чега се Епископ обратио верном народу својом надахнутом беседом. У својој беседи Епископ је говорио о животу св. Јована, као примеру подвижничтва и врлинског живота, као примеру који сви ми треба да следимо. Такође Владика је свим парохијанима честитао храмовну славу. На Литургији и за трпезом љубави у парохиском дому били су присутни Никола абрамовић начелник општине Топуско и фра Горан Рукавина.

А Д Р Е С А Р

ПРАВОСЛАВНА ЕПИСКОПИЈА ГОРЊОКАРЛОВАЧКА

Славе Рашкај 14; 47 000 Карловац; Република Хрватска

телефон: 00385 (0)47 642 531; факс: 00385 (0)47 642 532; e-mail: episkop@eparhija-gornjokarlovacka.hr

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У КАРЛОВЦУ (I)

ПРОТОЈЕРЕЈ
СЛАВИША СИМАКОВИЋ

Целестина Медовића 11; 47 000 Карловац

tel: +385 (0)47 411 506 mob: +385 (0)95 87 87 197
fax: +385 (0)47 411 506 e-mail: simakovic@gmail.com

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У ДВОРУ

ПРОТОЈЕРЕЈ
РАДОСЛАВ ЈАНЂЕЛИЋ

Миле Б. Чађе 46; 44 440 Двор

tel: +385 (0)44 871 811 mob: +385 (0)98 56 36 13
fax: +385 (0)44 871 811 e-mail: spc1@optinet.hr

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У ПУЛИ

ПРОТОЈЕРЕЈ
ГОРАН ПЕТКОВИЋ

Перој 19; 52 215 Водњан

tel: +385 (0)52 520 654 mob: +385 (0)98 979 30 38
fax: +385 (0)52 520 654 e-mail: spco_pula@yahoo.com

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У КАРЛОВЦУ (II)

ЈЕРЕЈ
САША УМИЋЕВИЋ

Тина Ујевића 5; 47 000 Карловац

tel: +385 (0)47 417 018 mob: +385 (0)95 511 46 69
fax: +385 (0)47 417 018 e-mail: sasa_umicevic@live.com

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У РИЈЕЦИ (I)

ПРОТОЈЕРЕЈ-СТАВРОФОР
ЛИЊО КОСТИЋ

Ивана Зајца 24/1; 51 000 Ријека

tel: +385 (0)51 335 399 mob: +385 (0)91 514 82 50
fax: +385 (0)51 324 160 e-mail: spco-na-rjeci@ri.t-com.hr

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У ОГУЛИНУ

ПРОТОЈЕРЕЈ
ЛИНАН ОГУЛИЋ

Б. Франкопана 16; 47 300 Огулин

tel: +385 (0)47 532 475 mob: +385 (0)98 130 05 31
fax: +385 (0)47 532 475 e-mail: spco-ogulin@live.com

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У КОЛАРИЋУ

ЈЕРЕЈ
ЗЕЛЈКО ВИДАКОВИЋ

Коларић 67; 47 220 Војнић

tel: +385 (0)47 883 519 mob: +385 (0)99 201 40 15
fax: +385 (0)47 883 519 e-mail: zeljkovidakovic19@yahoo.com

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У РИЈЕЦИ (II)

ПРОТОЈЕРЕЈ
МАРКО ЂУРИЋ

Ивана Зајца 24/1; 51 000 Ријека

tel: +385 (0)51 335 399 mob: +385 (0)98 520 711
fax: +385 (0)51 324 160 e-mail: rijeka.marko@gmail.com

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У ДОЊОМ ЛАПУЦУ

ЈЕРЕЈ
ПРЕДРАГ ПАНТЕЈАНЋ

Маршала Тита 11; 53 250 Доњи Лапац

tel: +385 (0)53 765 154 mob: +385 (0)99 596 25 69
fax: +385 (0)53 765 154

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У ТОПУСКОМ

ПРОТОЈЕРЕЈ
ЛИНАС РИСТИЋ

Прилаз г. Драшковића 2а; 44 415 Топуско

tel: +385 (0)44 733 329 mob: +385 (0)91 585 05 46
fax: +385 (0)44 733 329 e-mail: spco.topusko@hi.t-com.hr

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У С. АНОРАНИЦАМ

ПРОТОЈЕРЕЈ-СТАВРОФОР
ЈЕЛЕНКО СТОЈАНОВИЋ

Докмановићи 10; 51 325 Моравице

tel: +385 (0)51 877 137 mob: +385 (0)98 801 051
fax: +385 (0)51 877 137 e-mail: spco-moravice1@net.hr

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У ГРАЧАЦУ

ЈЕРЕЈ
ЈУГОСЛАВ ДАКОВИЋ

К. Степинца 82; 23 440 Грачац

tel: +385 (0)23 789 08 64 mob: +385 (0)95 509 43 28
fax: +385 (0)23 789 08 64

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У ГЛИНИ

ПРОТОЈЕРЕЈ
СЛОБОДАН ДРАКУЛИЋ

Хрватска 20; 44 400 Глина

tel: +385 (0)44 880 615 mob: +385 (0)98 977 17 32
fax: +385 (0)44 880 615 e-mail: slobodan.drakulic@hi.t-com.hr

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У ДРЕЖНИЦИ

ПРОТОЈЕРЕЈ
ЛИНАШ ОРЕЉ

Спомендом 66; 47 313 Дрежница

tel: +385 (0)47 566 179 mob: +385 (0)98 983 35 38
fax: +385 (0)47 566 322 e-mail: spco@dreznica.net

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У ПАШКОМ

ЈЕРЕЈ
ГОРАН СЛАВИЋ

Прве гардијске бригаде 1/а; 47 304 Плашки

tel: +385 (0)47 573 456 mob: +385 (0)95 880 36 36
fax: +385 (0)47 573 456 e-mail: goranslavnic@gmail.com

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У ПЕТРИЊИ

ЈЕРЕЈ
СЛАВКО ПАРАЏ

Владимира Назора 13; 44 250 Петриња

tel: +385 (0)44 813 419 mob: +385 (0)95 533 72 22
fax: +385 (0)44 813 419 e-mail: slavko.79@mail.ru

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У КОРЕНИЦИ

ПРОТОЈЕРЕЈ
ДАЈАНБОР ТАНАСИЋ

Девете гардијске бригаде 26; 53 230 Кореница

tel: +385 (0)53 756 367 mob: +385 (0)91 565 69 54
fax: +385 (0)53 756 367 e-mail: srpska.pravoslavna.crkva.u.hr@vatskoj@gs.t-com.hr

МАНАСТИР РОЂЕЊА СВ. ЈОВАНА У ГОМИРЈУ

АРХИМАНДРИТ
ЛИХАНЈО (ВУКЧЕВИЋ)

Рибњак 23; 51 327 Гомирје

tel: +385 (0)51 878 188 mob: +385 (0)91 781 43 14
fax: +385 (0)51 878 188 e-mail: manastir.gomirje@hotmail.com

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У КОСТАЈНИЦИ

ЈЕРЕЈ
НИКОЛА МАЛОБАБИЋ

Даворина Трстењака 5; 44 430 Костајница

tel: +385 (0)44 851 206 mob: +385 (0)95 806 18 38
fax: +385 (0)44 851 206 e-mail: nmalobabic@gmail.com

ЕПЦО И УПРАВА ПАРОХИЈЕ У ОТОЧУ

ЈЕРЕЈ
СЛАЂАН НИКИЋ

Трг др. Фране Туђмана 5; 53 220 Оточац

tel: +385 (0)53 771 285 mob: +385 (0)98 900 21 71
fax: +385 (0)53 771 285 e-mail: jerejsladjan@gmail.com

МАН. БОГОРОДЦЕ ТРОЈЕРУЧНИЦЕ У Д. БУДАЧКОМ

ЈЕРОМОНАХ
НАУМ (ЛИНАКОВИЋ)

Доњи Будачки 6; 47 242 Крњак

tel: +385 (0)47 718 206 mob: +385 (0)99 744 00 29
fax: +385 (0)47 718 206 e-mail: manastir.trojericica@gmail.com

